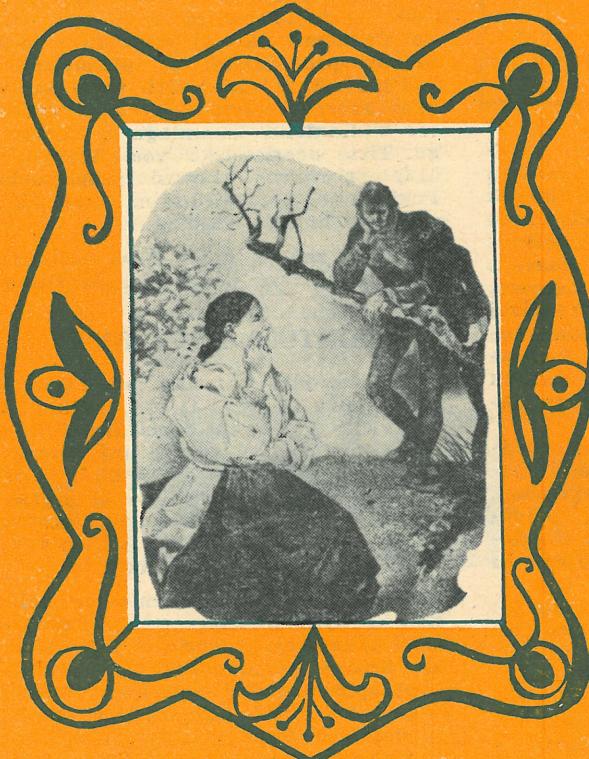

ZIVOT

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • SRPEN • AUGUST • SIERPIEŃ • ČÍSLO 8/1978 ROČNÍK XXI CENA 1 ZŁ

Bola jedna panská lúčka,
no len no,
žalo na nej švárno dievča,
ej, no len dalej, no len no.
Pán sa na ňu z okna díva,
no len no,
od lúbosti až omdlieva,
ej, no len dalej, no len no.
„Širuj, kočiš, širuj kone,
no len no,
pôjdeme na poluvanie,
ej, no len dalej, no len no.
Vypolujeme zvieratko,
no len no,
v šestnástom roku dievčatko,
aj, no len dalej, no len no.
Daj bôh šestia trávu žati,
no len no!”
Vedelo mu d'akovati,
ej, no len dalej, no len no.
Dávalo mu srp, plachtičku,
no len no,
za tú zelenú trávičku,
ej, no len dalej, no len no.
„Nechcem ti ja srp, plachtičku
no len no,
len mi podaj pravú rúčku,
ej, no len dalej, no len no.”
Pravú rúčku mu podala,
no len no,
a žalostne zaplakala —
ej, no len dalej no len no.
„Ani som sa nenazdala,
no len no,
že by pána muža mala,
ej, no len dalej, no len no.”
„A ja som sa tiež nenazdal,
no len no,
že by ženu sedliačku mal,
ej, no len dalej, no len no.”

Na Cvenglovom vršku
jasný ohník horí
a okolo neho
desať chlapcov chodí.

Chodia oni, chodia,
baltami zvijajú,
hej, ved' Janošika
verne si vartujú.
Desať jich vartuje,
a jeden gajduje,
Janošik si sladko
spí a odfukuje.

Ako si on takto
sladko odfukuje,
Ilčík, bystrý chlapík,
hore ho vzbudzuje.

„Vstaňže hore, Janko,
choj dačo uloví,
akože si budeš
dobrých chlapcov žiť?”

„Ilčíčku, Ilčíčku,
vyskoč na jedličku,
hoj pozriže, pozri,
či mi dačo vezú.”

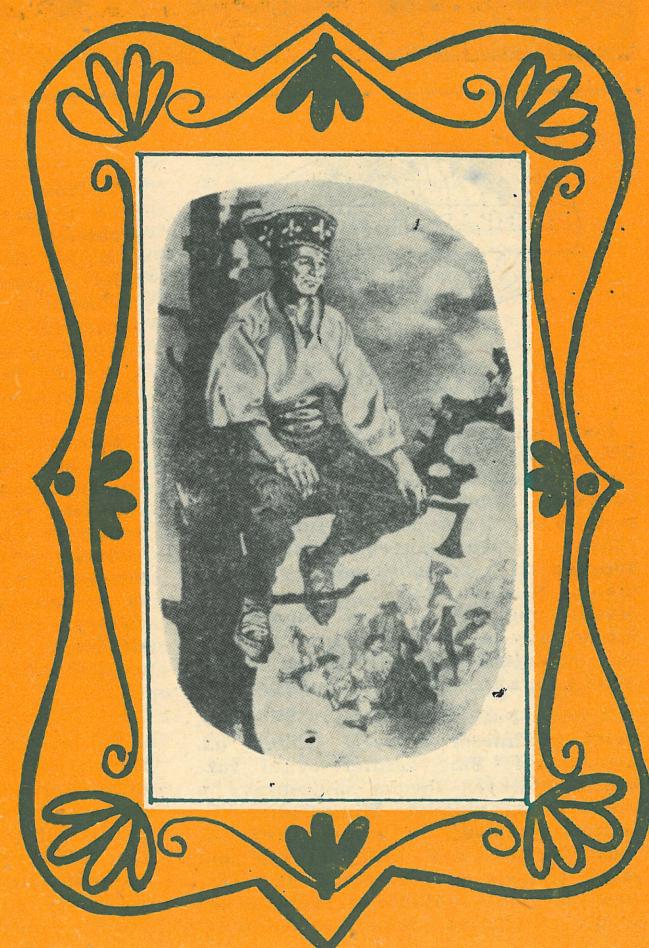
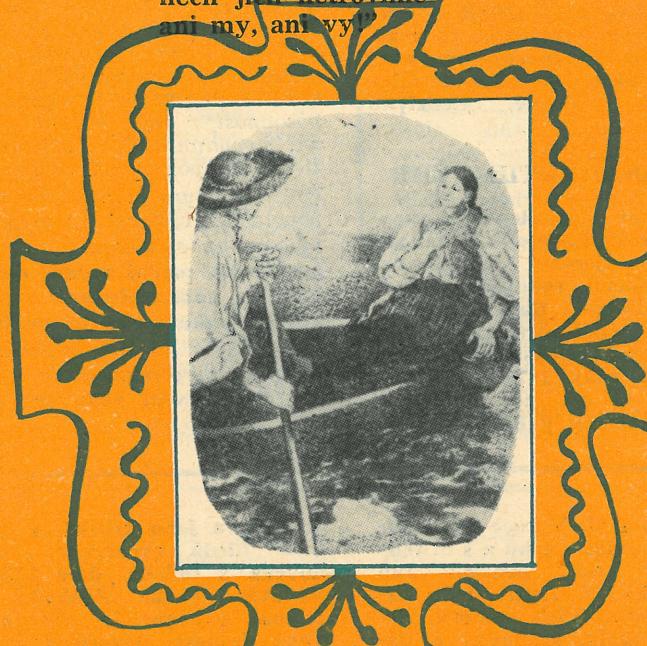
„Vezú, vezú, vezú,
ale jich je mnoho,
sto jich je s koštúrmi
a toľko bez toho!”

„Nebojž sa, neboj,
tej veľkej hromady.”
„Hej, postoj, kočišu,
skladaj dolu lády.”

„Keby sme neboli
pod zeleným hájom,
veru bych sa spýtal,
či si jím ty pánom.”

„Kebys' sa bol spýtal,
ale sa nespýtaš,
ved' ty za to slovo
tu dušu zanaháš.”

Hej, a vy sypajte
peniaze do jamy,
nech jich netrovíme
ani my, ani vy.”

SLOVENSKÉ LUDOVÉ BALADY

Islo dievča na jahody,
malo šaty novej mody.

Prievozníček sa ho pýta:
„Kde ty ideš, Pavulina?”

„Išla by som na jahody,
jako prejdem cez ty vody?

Nemam peniaz prievoz
platic,

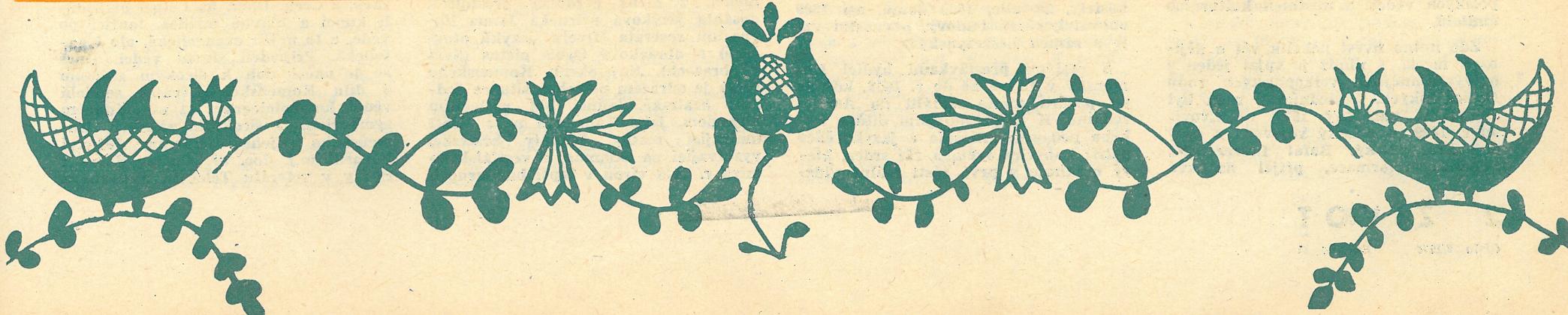
musim sa ja domov vratic.”

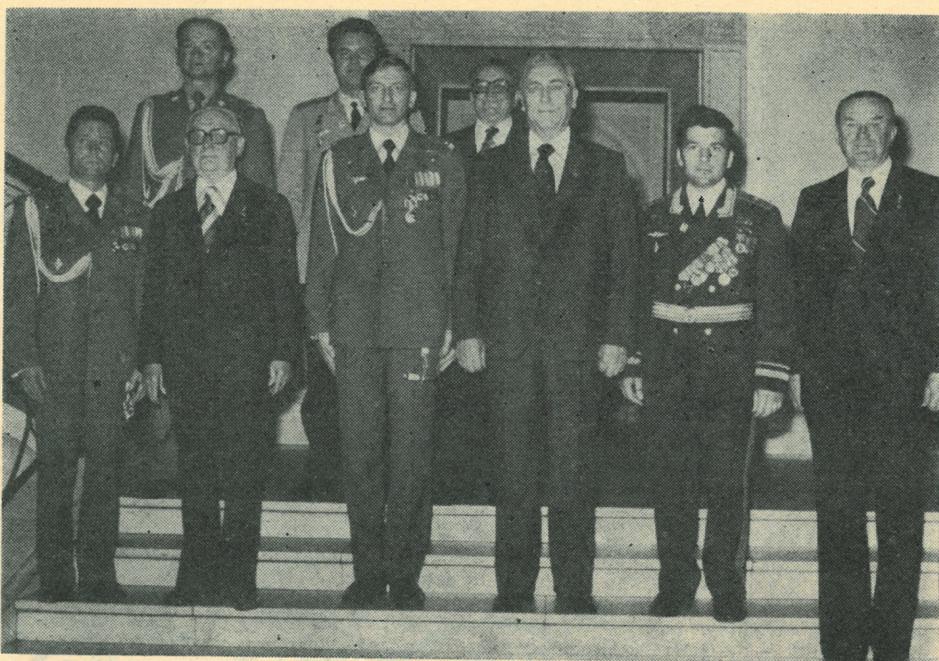
„Bar ty nemaš prievoz platic,
nemusis sa domov vratic.

Sadni si ty do čunečka,
budeš moja frajerečka.”

Do čunečka sebe sadla,
o svem milem vypravala.

„Ja mam na vojne miloho,
nepotrebujem ineho.”

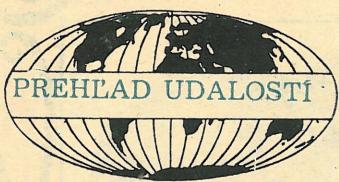

Pri príležitosti Sviatku obrodenia sa zisiel Sejm PLR na slávnostnom zasadnutí na počest letu prvého Poliaka do kozmu. Taktiež v Sejme kozmonauti: Miroslaw Hermaszewski, Piotr Klimuk a Zenon Jankowski boli vyznamenaní radmi, ktoré im udelila Štátne rada PLR. Počas slávnostného zasadnutia Sejmu prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek predniesol prejav. Sejm schválil uznesenie pri príležitosti prvého poľsko-sovietskeho kozmického letu.

Na snímke: Kozmonauti s najvyššími stranickými a štátnymi predstaviteľmi Poľskej ľudovej republiky, sprava doľava: predseda Rady ministrov PLR Piotr Jaroszewicz, generálmajor Piotr Klimuk, prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek, major Miroslaw Hermaszewski, predseda Štátnej rady Henryk Jabłoński a plukovník Zenon Jankowski.

Foto CAF — Kwiatkowski

Z DOMOVA

Pod vedením prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Gierka sa vo Varšave konala celoštátna porada robotíckej samosprávy, ktorej sa zúčastnilo ok. 2 000 predstaviteľov najväčších priemyselných, stavebných, dopravných a polnohospodárskych podnikov. Hlavnou tému porady bola otázka upevnenia úlohy robotíckej samosprávy a zaistenie plnej realizácie spoločensko-hospodárskych úloh rozvoja krajiny v druhom polroku t.r.

Referát Politického byra ÚV PZRS, ktorý predniesol Edward Gierek o.i. konštatoval: Smr zainteresovaní rozvojom všetkých form samosprávy v meste a na vidieku. Mimoriadnu dôležitosť pripisujeme robotíckej samospráve, ktorá v našej krajine má staré tradície a skúsenosti. Je hľanou formou spoluúčasti robotíckej triedy na riadení závodov a podnikov.

Aktuálne problémy práce robotíckej samosprávy — konštatoval ďalej referát — prerokovalo predniedávnom Politické byro. Odpôrúčalo dodržiavanie kompetencii robotíckej samosprávy, rešpektovanie jej mienky, zaistenie jej spoluúčasti vo všetkých dôležitých veciach závodu. Politické byro uznalo za účelné rozšírenie inštitúcií robotíckej samosprávy na všetky závody a národné podniky.

Úloham Zjednotenej ľudovej strany v ďalšom rozvoji polnohospodárskeho a vidieckeho stavebnictva bolo venované plénum ÚV ZES, ktoré sa konalo vo Varšave pod vedením predsedu ÚV Stanislawa Gucwu. Rokovanie pléna sa zúčastnila početná skupina vedcov a praktikov zaobrájúcich sa problematikou hospodárskeho a bytového stavebnictva na vidieku.

V schválenom uznesení plénumu ÚV zaviazalo gminné výbory, mestne skupiny a členov ZES, aby spoločne s vidieckymi organizáciami PZRS účinne prispievali k ďalšiemu zlepšovaniu vidieckej výstavby a plnému splneniu úloh určených pre túto oblasť.

POLSKO-ČESKÉ SYMPOZION KOMENIOLOGŮ V LEŠNĚ

bylo zorganizované u príležitosti Dňu Lešna za účasti československých a polských vedeckých a miestnych kultúrnych činitelov.

Zde nutno uviesť niekoľko vět o dějinách města, s nimiž je spjat jeden z nejvýznamnějších velkopolských rodů Leszczyńskych. Posledním z rodu byl Stanisław, narozený 1677 ve Lvově, od r. 1699 poznaňský vojevoda a později král polský. Rafał Leszczyński, zastáncem reformace, přijal na své

ZSSR

V Moskve zasadalo plénum Ústredného výboru KSSZ, ktoré prerokovalo problémy polnohospodárstva. Základom pre diskusiu bol referát generálneho tajomníka ÚV KSSZ Leonida Brežneva o ďalšom rozvoji polnohospodárstva v ZSSR. Plénum schválilo hodnotenie obsiahnuté v referáte, ako aj kritiku nedostatkov v práci stranických, štátnych a polnohospodárskych orgánov i ministerstiev a úradov.

Zdôrazňujúci, že od pléna z marca roku 1965 sa mnoho urobilo pre rozvoj polnohospodárstva sa zároveň konštatovalo, že súčasná úroveň polnohospodárstva ešte nezodpovedá rýchle rastúcim požiadavkom sovietskej spoločnosti a vyžaduje si energické úsilie za účelom ďalšieho upevnenia materiálnej základne polnohospodárstva, zlepšenia organizácie produkcie a pozdvihnutia jej efektivity.

Na oslavách 30. výročia oslobodenia Bieloruska a vyznamenania pri tejto príležitosti mesta Minsk Leninovým radom a medailou Zlatej hviezdy, predniesol prejav generálny tajomník ÚV KSSZ, predseda Prezidia Najvyššieho sovietu ZSSR Leonid Brežnev. V tomto prejave Leonid Brežnev veľa miesta venoval medzinárodnej problematike. Zdôraznil význam mimoriadneho zasadnutia Valného zhromaždenia OSN, ktoré dokazuje, aké blízke sú ľudstvu otázky uvolňovania napäťia a odzbrojenia. Avšak postoj NATO a tiež Číny sťahuje konštruktívne prerokovanie otázk spojených so zastavením pretekov v zbrojení. Leonid Brežnev zdôraznil tiež velkú úlohu viedenských rokovania a najmä predložených tam návrhov socialistických krajín. Za posledné roky sa urobilo veľa pre vec mieru, — konštatoval rečník — vzťahy medzi ZSSR a krajinami s odlišným zriadením sú reálnym prispevkom do rozvoja mierovej spolupráce. Avšak boj za zaistenie mieru si vyžaduje spoločné, intenzívne úsilie.

XXXII. ZASADNUTIE RVHP

Za účasti šéfov vlád členských krajín sa v Bukurešti konalo XXXII. zasadnutie Rady vzájomnej hospodárskej pomoci. V priebehu rokovania prejednali správu z činnosti Rady, ako aj s plnenia plánu mnohostranných integračných podujatí členských krajín schválených na roky 1976—1980.

Konštatovalo sa o.i., že prehľbenie integračných procesov v RVHP je dô-

ležitým činiteľom podporujúcim upevnenie ekonomickej potenciálu a stále rýchlejší rozvoj socialistických krajín. V roku 1977 národný dôchodok členských krajín RVHP sa zvýšil v porovnaní s rokom 1976 o 12 percent. a priemyselná výroba stúpla o 12,4 percent. Štyri pätiny prírastku priemyselnej výroby sa dosiahlo vďaka rastu produktivity práce. Celková veľkosť obratu zahraničného obchodu členských krajín RVHP sa zvýšila v tomto období o 24 percent.

Zasadnutie tiež prerokovalo a schválilo dlhorocné smerové programy spolupráce v oblasti rozvoja energetickej, palivovo-surovinovej základnej, polnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu, ako aj strojárskeho priemyslu na obdobie do roku 1990.

Ako hľasa komuník z rokovania zasadnutia, hlavným cieľom podujatí zahrnutých v dlhodobých, smerových programoch spolupráce je uspokojenie ekonomicky zdôvodnených požiadavok na energiu, palivá, suroviny, patravné články, výrobné prostriedky a moderné technológie. Realizácia týchto programov bude novým krokom v rozvoji mnohostrannej spolupôsobnosti členských krajín RVHP.

Počas rokovania v Bukurešti za člena Rady vzájomnej hospodárskej pomoci bola prijatá Socialistická republika Vietnamu, ktorá dovedy mala štatút pozorovateľa v RVHP.

PLR-ČSSR

Tento rok uplyva 30 rokov plodnej spolupráce medzi Poľskom a Československom v oblasti motorizácie. Ne-

35-miliónta Poľka sa narodila vo Vratislavi. Má meno Paulina Agata a jej rodičmi sú Barbara a Jacek Zalewscovci. Edward Gierek poslal šťastným rodičom gratulácie. Pri tejto príležitosti pripomíname, že minulý mesiac Politického byra ÚV PZRS prerokovalo informácie o ocenile doterajšiu pôsobnosť v tejto oblasti a upozornilo na nevyhnutnosť ďalšieho zlepšenie životných podmienok rodin.

Politické byro uznalo za nevyhnutné povolenie výboru expertov, ktorého úlohou bude príprava návrhov podporujúcich rozvoj národa, uprevňovanie rodiny, zdokonaľovanie jej výchovných funkcií, ako aj rozšírenie starostlivosti o starších občanov. Zároveň Politické byro odporúčalo, aby pri vlade PLR povolať radu pre otázky rodiny.

dávno v Krakove sa konalo slávnostné odovzdanie 100 000. osobného automobilu Škoda pre polských odberateľov.

Prvé automobily tejto značky prišli do Poľska už v roku 1948. Posledné roky primiesli vysoký rast dodávok týchto automobilov a počet 11. až 12.000 ročne dovážaných automobilov Škoda svedčí o ich veľkej popularite medzi polskými odberateľmi. Najviac týchto áut je v južnom Poľsku a preto aj volba Krakova pre slávnostné odovzdanie jubilejnej Škody.

ČÍNA ZASTAVILA POMOC PRE VIETNAM A ALBÁNSKO

Cínska vláda vyhlásila, že zastavuje všetku hospodársku a technickú pomoc pre Vietnam a odvoláva svoj technický personál, ktorý bol doteraz v tejto krajine.

Je to konečná etapa represívnej akcie, ktorá začala v máji t.r., keď CLR zastavila realizáciu 21 investícii vo Vietname, ako aj zastavila pomoc urečnú pre ďalších 51 plánovaných objektov. K tej istej sérii treba započítať zavretie vietnamských konzulátov v Kantone, Kunmingu a Nanguingu. Tieto nepriateľské voči Vietnamu akty sprevádzajú zároveň propagandu Pekingu o prenasledovaní vraj čínskej menšiny vo Vietnamu.

Ako je známe, v júli Čína zastavila tiež hospodársku pomoc pre Albánsko.

KRITIKA POTREBNÁ

Dňa 10. júla t.r. ako piše Gazeta Podľudniowa zo dňa 11.7.78, exekutíva VV PZRS v Nowom Sączu diskutovala o.i. o tom, ako sú realizované uznesenia Politického byra ÚV PZRS, ktoré zavádzajú tak redakcie, ako aj orgány štátnej moci k upevňovaniu ideovo-výchovnej úlohy kritiky v masovo-komunikačných prostredkoch.

Konštatovalo sa, že uznesenie Politického byra je dobré realizované v časti týkajúcej sa pretoku informácií, ale kritika nezodpovedá ešte skutočným spoločenským potrebám. Strana vidí v kritických informáciách dôležitú politickú zbraň v boji za likvidáciu negatívnych javov a postojov. Totiž konstruktívna kritika povzbudzuje inštancie a úrady k zdokonalovaniu práce, dynamizuje občianske iniciatívy, uvoľňuje aktivitu spoločnosti.

Preto sa musí biľagovať prejavy nesprávneho vzáťa k tlačovej kritike. Exekutíva odporúčala stranickým organizáciám, aby považovali kritické publikácie za impulz pre podrobnejšie skúmanie novinárskych poznámok, návrhov a postulátov, aby exekuvali poctívne a pravdivé odpovede kritizovaných a predovšetkým, aby sa starali o uskutočnenie správnych návrhov.

panství české bratry. V roce 1620 přišla sem další skupina Čechů a s ní tehdy již slavný český pedagog Jan Amos Komenský. V Lešně bylo také sídlo českobratrských seniorů, archív, seminář, školy, knihovny a tiskárna.

Za Komenského byly v Lešně 4 kostely, 20 ulic, 1600 domů, asi 1200 obyvateľov, různé budovy, pevnostní valy a zámek Leszczyńskych.

S malými přestávkami bydlel Komenský v Lešně až do r. 1656, kdy se po požáru města uchýlil do Amsterdamu. K nejproslulejším dílům velkého pedagoga, filosofa a jazykovědec patří: Labyrint světa a ráj srdce, který obsahuje v první části reálně vidě-

ní světa a jeho kritiku, v druhé však autor hledá východisko ve splnutí člověka s bohem, dálce latinské přepracování České didaktiky Didactica magna; pedagogické zásady — pojmová jasnosť, názornost, postup od jednoduššího k složitějšímu — uplatňoval pak v jednotlivých lat. učebnicích, z nichž evropské proslulosti dosáhla jazyková příručka Janua linguarum reserata (Dveře jazyků otevřené) a obrázkový Orbis pictus (Svět v obrazech). Jiný okruh Komenského spisů je odrazem potřeb a situace Jednoty bratrské, jejímž byl posledním biskupem, jako Kancionál nebo Křesť umírající matky Jednoty bratrské, vyznívající po zklamání z vestfálského míru r. 1648 vírou v lepší budoucnost.

Nutno se i zmínit o překladech Komenského z polštiny, m.j. Jana Kochanowského.

Pro Lešno měl příchod českých bratrí obrovský význam. Město se stalo střediskem polské a mezinárodní reformace. Kázalo se polsky a česky. Z celé Polska, Prus, Slezska, z celé Moravy, z Čech, Uher, ba i Rusi přijížděli kupci a hlavně mládež, toužící po vědě, a to nejen evangelická, ale i katolická. Přijížděli slavní vědci. Dnes se do oných dob k širokým zájmulům a dílu Komenského, vrátili soudobí vědci, komeniolové, na uspořádaném sympozionu. O širokých zájmecích Komenského a jeho literárním dědictví hovořili m.j. doc. dr. Gustav Šorm z Prahy v referátu Tělocvik a výchova

O otázkach polnohospodárskeho družstevníctva rozprávame s prvým tajomníkom závodného výboru PZRS súdruhom Stanislawom Decom:

ZIVOT: Akými výsledkami sa môže pochváliť CRSZ Rolnícka svojpomoc, potentát a monopolista vidieckeho obchodu?

SÚDR. STANISLAW DEC, PRVÝ TAJOMNÍK ZÁVODNÉHO VÝBORU PZRS: Poľnohospodárske družstevníctvo plní dôležitú úlohu v potravinárskom hospodárstve. Zásobuje súkromné gazdovstvá všetkými výrobými prostriedkami. Vykupuje vyše 75 percent poľnohospodárskych plodín. Vyrába vo svojich závodoch okolo 17% všetkých potravných článkov. Výlučne družstevníctvo sa zaobráva výkupom a spracúvaním mlieka. Dodáva 16 miliónom obyvateľov vidieku a malých mestiečiek výrobky domácej spotreby. Poskytuje služby, zúčastňuje sa zahraničného obchodu a realizuje investície pre potravinársky priemysel a obchod. Počas turistickej sezóny zásobuje a živí milióny rekrentov a turistov. Vlastní vyše 200 000 hospodárskych stredísk, obchodov, skladov, gastronomických podnikov, v ktorých sa denne realizuje milióny transakcií.

ZIVOT: Kolko pracovníkov zamestnáva CZSR? Aké sú ročné obchodné obraty?

S. DEC: Družstevníctvo má 6,2 miliónov. Zamestnáva vyše 650 000 pracovníkov. V roku 1977 hodnota maloobchodného predaja v jednotlivých družstvách dosiahla ok. 314 miliárd

sú vyrábané v družstevných závodoch. Táto výroba sa bude zvyšovať o.i. v pripravovaných teraz gminných strediskách na spracovanie poľnohospodárskych plodín. Obchodná sieť však musí nevyhnutne zvýšiť pozornosť na kvalitu tovarov, ktoré im dodáva priesmysek.

Sú aj iné príčiny nespokojnosti zákazníkov. Nie vždy potravné články pochádzajúce z družstevných závodov sú najvyššej kvality. Rolníci sú často nespokojní s priemyselnými krmivami, vyrábanými v družstevných podnikoch. Vo výkupných strediskách tak tiež bývajú neporiadky. Nie vždy sa tam vyhodnocuje poctivo hodnota dodávaných poľnohospodárskych plodín. Rozčíľuje nedostatok v niektorých obchodoch takých tovarov, ktoré nie sú úzkoprofilové a nachádzajú sa vo veľkom množstve v iných družstvách alebo vo velkoobchode. K tomu možno ešte pripočítať svojvolné prestávky v práci obchodu.

Dalej rozčíľujú zákazníkov prípadu niektorých nesolidných pracovníkov, nedostatok kultúry v chovaní, niekedy aj nízke kvalifikácie personálu. Nedostatky niektorých tovarov podporujú vznik záporných javov, prípady predaja niektorých tovarov nie podľa platných predpisov, ale „rodinkárskej spôsobom“. V obsluhe poľnohospodárstva je zároveň vela zastaraných predpisov, ktoré nevyhovujú rolníkom.

Odstránenie týchto prípadov je jednou zo základných úloh vedení družstiev a stranických organizácií pôsobiacich v gminných družstvách a iných zložkách vidieckeho družstevníctva.

K 30. VÝROČIU CRSZ ROLNÍCKA SVOJPOMOC

MERKÚR NA VIDIEKU

zlatých a obraty v gastronomii ok. 20 mld zl. V tom istom čase vykúpili poľnohospodárske plodiny v hodnote ok. 170 mld zl. Investičné náklady dosiahli 12,8 mld zl.

ZIVOT: Vynechajme v našom rozhorve všetky zložitosti vidieckeho obchodu a sústredme pozornosť na základnom článku CZSR — t.j. na Gminnom družstve Rolnícka svojpomoc. Aký je jeho obraz v roku 1978 vo Vašom hodnotení?

S. DEC: Skutočne základnými článkami sú gminné družstvá. Sú najblížie k rolníkom. Zúčastňujú sa ich každodenného života a práce. Družstvá sú rôzne. Jedny dobré plnia svoje úlohy, iné pracujú slabšie. Závisí to vo veľkej miere od ludí, ktorí riadia družstvo, od kolektívnu pracovníkov, ako aj od stupňa angažovanosti členov samosprávy v družstvenej pôsobnosti. Celkovo možno povedať, že gminné družstvá dobré plnia svoje úlohy a uhľaľujú život obyvateľom vidieka. Nie je prehnané konštatovať, že gminné družstvá sú tvorcami spoločensko-výrobného pokroku na vidieku. To, čo som povedal však neznamená, že v obsluhe rolníkov gminnými družstvami je všetko ideálne.

ZIVOT: Čo najviac rozčuluje rolníkov pri predávaní poľnohospodárských plodín a pri nakupovaní tovarov?

S. DEC: V posledných rokoch systematicky rastie zásobovanie vidieka výrobnými prostriedkami pre poľnohospodárstvo, priemyselnými tovarmi a potravinami. Požiadavky vidieka sú však väčšie. Námietky vyplývajúce z nedostatu strojov, umelých hnojív, uhlia a iných tovarov, bud' ich nízkej kvality rolníci adresujú — čo je pochopiteľné — na obchodnú sieť. A predsa vieme, že gminné družstvá predávajú to, čo im dodá priemysel. Mnohé potraviny, ktoré predávame,

ZIVOT: Čo sa zlepší v zásobovaní niektorými tovarmi vidieckeho trhu?

S. DEC: Zásobovanie sa stále zlepšuje, avšak požiadavky rastú rýchlosťou. Keď ide o prostriedky pre poľnohospodársku produkciu, zlepšenie dodávok možno očakávať v roku 1980 a v ďalších rokoch, po odovzdaní do prevádzky nových priemyselných závodov obsluhujúcich rolníkov.

ZIVOT: Súdruh tajomník, dobre poznáte územie Spiša a Oravy, kam najmasovejšie prichádza náš časopis Život. Je to územie, ktoré má veľké družstevné tradície. Ako možno využiť tieto tradície samosprávy vo svetle nového sejmového uznesenia o spoločenskej kontrole.

S. DEC: V samosprávnych zložkách poľnohospodárskeho družstevníctva pôsobí vyše 300 000 osôb. Tam, kde samospráva pôsobí aktívne, družstvá lepšie plnia svoje povinnosti voči rolníkom. Známa a cenná je aktivita družstevníkov z územia Spiša a Oravy. Táto aktivita je veľmi potrebná. Inšpiračno-kontrolné funkcie samosprávy budú vyvíjané nezávisle od činnosti Výborov spoločenskej kontroly, ide iba o dobré spolupôsobenie týchto spoločenských orgánov. Na tomto území sa samosprávnosť týka napríklad dvojjazyčných vývesných tabuľ. Na väčšine družstevných obchodov predstavujú nás obchod v dvoch jazykoch — v polštine a slovenčine. A mali by byť v sade, kde si to želajú obyvatelia. Je to dôležité pre občanov hovoriačich krásnym slovenským jazykom, ako aj pre početných turistov zo Slovenska, navštievujúcich tieto oblasti.

ZIVOT: Dakujeme za rozhovor a pri príležitosti sviatku družstevníctva želame Vašim prostredníctvom, súdruh tajomník, všetko najlepšie všetkým družstevníkom.

Zhováral sa: M. KAŠKIEWICZ

v pedagogickém systéme Komenského, dr. Dagmar Čapková z Prahy na téma Vývoj pansoficko-pedagogických projektov Komenského za jeho prvého pobytu v Lešně, dr. Emil Jelínek — Význam osídlení českých bratří pro Lešno a dr. Marta Becková z Prahy v referátu Lešenské podnety pro činnosť a dílo Komenského.

Z polských vedeckých, zabývajúcich se polsko-českými vzťahy, prednesli referáty prof. dr. Jerzy Śliwiński, prof. Kazimierz Kubik, doc. dr. Tadeusz Bieliński, a doc. dr. Jolanta Dworzaczkowská, Nechyběl ani Lešan. Vliv Komenského na rozvoj mesta byl prečce obrovský. Zde řídil školství, vyučoval učební osnovy, psal učebnice. Filosofické myšlenky Komenské-

ho jsou i dnes aktuální. Prosazoval rozvoj tělesné výchovy, turistiky, psal didaktické a byl režisérom studentských predstavení. Řídil výstavbu města a za epidemie léčil lid.

Komenský a čeští bratří nalezli ve Velkopolsku bezpečí pred náboženským pronásledováním v Čechách. Péče majitelů panství Lešna, Zbarszynku, Rydzyně, Šamotul, Poznaně a Toruně je chránila pred útoky bojových představitelů římskokatolické církve. Vliv českých bratří byl tak silný, že mnozí šlechtici přestoupili na jejich víru. Čeští bratří byli zastánci pasivního společenského radikálismu. Hájili měšťany a plebeje. Činěli bojovou proti poněmcování v Čechách.

O JEDNOTE NÁRODOV A NÁRODNOSTÍ V ČSSR

V októbri tohto roku český a slovenský národ bude oslavovať 60. výročie oslobodenia spod stáročnej rakúsko-uhorskej nadvlády a vyhlásenia v roku 1918 Československej republiky. Toto výročie pripadá v diametrálne odlišných podmienkach od predvojnovej republiky, oslabenej spoločensko-ekonomickými, národnými a národnostnými protikladmi a vydanej napospas hitlerovskému Nemecku mnichovskou zmluvou.

Nové dejiny štátu dvoch bratských a rovnoprávnych národov, Čechov a Slovákov, sa začali v máji pred 33 rokmi. Vznikli vtedy priznivé podmienky pre uskutočnenie hlbokých spoločensko-ekonomických premien a postupný prechod k socialistickej revolúcii, ukončený víťazstvom nad domácou burzoáziovou februáriu roku 1948 a plným prevzatím moci robotnickou triedou. Národy Československa pod politickým vedením Komunistické strany Československa vstúpili na cestu budovania socializmu, po ktorej idú dôsledne podnes a dosahujú stále väčšie úspechy. Vybudovali krajinu s výrobnými silami na vysokej úrovni, ktorá sa vyznačuje vysokou dynamičnosťou hospodárskeho rastu a stále rastúcou životnou úrovňou celej spoločnosti.

Vďaka dôslednej internacionálistickej politike strany bol v Československu odstránený nacionálny útlak a nacionálna nerovnoprávnosť, zabezpečený slobodný vývin oboch národov a národností a utvorený nový typ vzťahov medzi nimi. Stupeň jednoty a internacionálistickej bratstva dosiahnutý medzi Čechmi a Slovákm, ako aj národnosťami v Československu patrí medzi najvýznamnejšie výmennosti československého revolučného robotníckeho hnutia, komentuje orgán ÚV KSČ (čís. 122) v článku Jednota našich národov a národností. Výsledky dosiahnuté v usporiadani národnostných vzťahov nie sú dielom náhody, akejko dočasnej súhry priaznivých vnitorných a vonkajších okolností, ale výsledkom cielavedomej a principiálnej politiky Komunistickej strany Československa.

Skúsenosti Československa potvrdzujú, — komentuje ďalej Rudé právo, — že národnostná otázka predstavuje aj v podmienkach budovania socializmu relativne zložitý systém vzťahov, ktorý treba cielavedome a sústavne riadiť. Riadenie národnostných vzťahov na základe vedeckých poznatkov si vyžaduje dosledné poznanie objektívnych zákonitostí ich pohybu a všeestranný prístup k ich riešeniu.

Vyriešenie národnostnej otázky vytvorilo organickú súčasť generálnej línie budovania socializmu, schváľenej na IX. zjazde KSČ, keďže to nie je jednorazová záležitosť, ale dlhodobý proces. Prítom nie je izolovaný ako akýsi samostatný proces, ale ako neoddeliteľná zložka celkových revolučných premien smerujúcich k vybudovaniu socializmu. Dnes, skoro po 30 rokoch možno jednoznačne konštatovať, že politika vytyčená na tomto zjazde priniesla vynikajúce výsledky.

Vďaka tejto politike Slovensko v historicky krátkom období prekonalo svoju hospodársko-kultúrnú zaostlosť a premenilo sa na vysoko vyspelú, priemyselnou-agrárnu krajinu. Proces vyrovnania Slovenska s českými územiami dosiahol vysoký stupeň a vstúpil do svojej záverečnej fázy. Aby

sa ešte viacej urýchli, uznesenia XV. zjazdu KSČ určujú ďalšie, rýchlejšie než celoštátny premer, tempo rozvoja Slovenska.

Všetky tieto výsledky mohlo Slovensko dosiahnuť iba v podmienkach socializmu a za nezástnej pomoci vyspejšej českej robotnickej triedy. Tak veľké premeny v tak krátkej historickej dobe by neboli možné bez bratskej pomoci českého národa, českých inžinierov a technikov, bez redistribúcie národného dochodu v prospech Slovenska, bez pomoci vyspejšej priemyselnej základne českých zemí.

V období budovania socializmu, hlavne v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch, národnostná politika KSČ mala niektoré významné slabiny, — komentuje citované Rudé právo. Ich prejavom bol nedostatok komplexného prístupu k riešeniu národnostnej otázky a značné podceňovanie ich politických a štátoprávnych aspektov. Strana svoje chyby v celom rozsahu napravila a prekonala. Vďaka prestavbe československého štátu na federatívnych principoch sa odstránilo existujúce slabiny v politickej a štátoprávnej oblasti, česko-slovenské vzťahy dosiahli vysšiu úroveň, na súčasnej etape boli vytvorené najoptimálnejšie podmienky pre rozvoj oboch národov. Federácia, ako nezvratne potvrdzujúca doterajšie skúsenosti, neoslabilila, ale naopak, posilnila vnútornú jednotu štátu a upevnila vzájomnú dôveru medzi českým a slovenským nárom.

Svojou národnostnou politikou KSČ vytvára a naďalej vytvára všetky možnosti nehateného rozvoja národností v Československu. Socialistická spoločnosť v ČSSR urobila veľa pre prekonanie sociálno-ekonomickej zaostalosti maďarskej a ukrajinskej národnosti. Polskej a nemeckej národnosti sa tento problém v takej podobe netýkal, lebo sú spojené s vysokou vyspelou priemyselnou aglomeráciu (Ostrava, Severočeský a Západopočeský kraj), ktoré poskytovali všetky možnosti vysokého životného štandardu.

Vo vzťahoch medzi českým a slovenským nárom a národnosťami sa široko rozvinuli vzťahy založené na principoch socialistického internacionálizmu: vzťahy rovnoprávnosti, vzťahy vzájomnej pomoci, vzťahy úzkej bratskej spolupráce, vzťahy družby a jednoty. Na týchto zásadách je vybudovaná aj československá federácia, ktorá tvorí pevný základ spolunažívania Čechov a Slovákov. Socialistické Československo sa stalo šťastným domovom a prirodzenou vlastou aj pre národnosti žijúce v ČSSR.

Historický význam týchto premien, — konstatuje Rudé právo, — je ešte zrejmejší, keď ich porovnáme so situáciou v burzoáznom Československu. Česká burzoázia, ako vládnúca trieda v štáte, po celých dvadsať rokoch svojej vlády uskutočňovala vo vzťahu k slovenskému národu a národnostným menšinám politiku útlaku a vykorisťovania. Skúsenosti z obdobia predmihovského Československa názorne potvrdili, že burzoázne zriadenie nebolo schopné spravodlivo a v duchu rovnoprávnosti vyriešiť národnostnú otázku. Nacionálny útlak plodil rozpory, ktoré predstavovali značný zdroj napätia pre vtedajší politický systém a boli aj jednou z príčin vnútornej slabosti republiky a jej rozbitia v rokoch 1938—1939.

Ceští bratří byli přímými dědici husitských tradic, tradic boje za materinský jazyk, práva prostého lidu, vystupovali proti všeobecnou římsko-katolické církvi, proti německé hegemonii v Čechách. V řadách polského vojska bojovali v Grunwaldu. Později se odstílili sirotků za války s křížáky dostaly až k Baltskému moři.

Husitské hnuto

3

ZIVOT

Cíloslo 8/1978

Ročník 21

ČERVENÉ VÍNO

FRANTIŠEK
HEČKO

TRUHLÍCI PRIHORETÍ

Ráno, len čo Michal Habdža, územčí a prísný sedliak zelenomorský, vyleví nohy zo svojho hrdého domu, jeho syn Urban so ženou Kristinou, rodenou Svätou, vezmú sa za ruky ako deti, náhľia sa k notárovi, podpíšu kontrakt a kúpia si vo Vlčindole dom a dva vinohrádky. Kristína vyberie zo záhadria meštek, starostlivo poukručaný, a vyleví z neho na stôl pred notára dvadsať platiivo vyslužených a po starších z Podhája vymodlikaných stovák, a ked' porukovník, Teofíl Hržič a Dominik Palkovič, zakavírovali sa na zmenke na ďalších pätnásť stovák, notár mruška významne na mladú ženu a vrávial:

— Táák! Šťastlivco si bývajte a v zdraví užívajte! Môoc dobre ste kúpili...

Mladí Habdžovci vychádzajú od nočného troška preblednutí, znatelne lachší, akísi až zhrbení... Bieda je im vyznatá sa, čo ich viac tlačí na srdeciach: či nadobudnutý majetok vo Vlčindole, i zmenka na pätnásť stovák a i náhlos, s akou sa všetko zbehlo. Medzitým notár vloží si z Kristíniných stovák pát, pravdaže, do vlastného vrecka a ostatné odloží osve v stole pre bývalého majiteľa vlčindolských nehnuteľností Jozefa Deográciu, ktorý, na všeobecne prekvapenie, vychabral sa s rodinou do Ameriky. Tlapká sa po vrecku, akoby oprášoval zo šiat prach tohto chlpatého prípadu, a dudre každúne:

— Somári... jedni i druhí!

Habdžovci ani nejdú dedinou, ale poza humná, a tam tiež naschvál odbočia cez Kapustinskú a Konopnickú k Prašivej vode. Vo Vrbinkách pri rieke začínajú Kristíne drkotať zuby. Poplakáva. A Urban s navretou žilou na čele, hnevá sa na ňu, že lutuje peniaze. Boli by tak šli a plakali a hnevali sa, keby si žena nebola schvatila muža do náručia. Pery má sinavé a oči usizené.

— Urban!

Hlas mladej ženy sa ponáša na volanie topiaceho sa.

— Kristinka!

Nepočula ešte svoje meno vyslovit tak nežne.

— Strašne sa bojím, až sa celá trašiem.

Naskutku: hrgluje ňou zima.

— Ani sa ty neboj, ani sa ty netras! Vieš ty, roba božia, čo je to... mat svoj dom?

S Kristínou sa krúti svet. Vie to ona dobre, ojej, a ako to vie! Lenže teraz sa teší, že sa to dozvedel aj jej Urban...

Lútio mi je, keď si myslíš, že banujem za peniazmi...

A doloží s plačom:

— A bojím sa pekla, keď sa v hornej izbe dozvedia čo sme im spravili... Nedbalia by som pochytiť Marka a preletieť do Vlčindola!... Panenkamária, pomáhaj!

Peniaze ju teda netrápia, ale búrka, ktorá sa v habdžovskom hrdom dome rozryčí, náhle sa tatenko s mamenkom dozvedia, že „truhlíci prihoreti“ zasa sa sprotivili ich vladárstvu a zasa im vylevili volovinu.

Urban už vie naisto, že jeho Kristína je ovela slušnejšia, než si myslie.

Ukrutne sa teší. Srdece mu trepe ako kladivo.

Hlasno sa smejúc, berie si ženu na ruky a pokúša sa v chôdzi hojdáť svoje nohaté dievčisko. Ale sa mu mrví v rukách. Raz nevie, či sa mu zošmyknúť na zem, alebo či ramenami ovinú mužovu hlavu. Niekolko krokov ju nesie opojenú sladkou nerohodnosťou. Ale chvíľa je taká veľká, že ani nemôže vyvreholiť v obyčajnom objimaní. Dívá sa jej do očí a vidí, že jej slyz navidomé scheinú. To ustupuje Kristíno plaché dievčo pred prívalom ženskej zrelosti.

Urban pochopil. A ešte prv než otvorila ústa, nechal jej nohami dotknúť sa zeme a predbehol ju v reji.

— Podľame my, Kristinka, ešte dnes! — prerecie vysloboditelsky.

— Áno, áno, áno!

Troje ženských áno, doložených úsmievom, uhlíkmi v obliach a vypnutím pŕs, je reč najzreteľnejšia. Obaja našli si v nej východisko, jednoduché a prosté, až ich omračovalo výhľadom na slobodu, po ktorej túži všetko mladé a zdravé na svete.

Opojení náhlia sa z Vrbinek. A bežia po Lúčkach k mostu.

Most, neforenne kamenné mostisko, len takosí nahrubo prehodené nad korytom Prašivej vody, spája vonku v poli Zelenú Misu s Vlčindolom. Stojí na ňom čierna socha svätého Jána z Nepomuku. Onen Ján stojí na moste už dlhé storiečie a stráži tu vchod do Vlčindola. Vyvalenými očami nenávistne pozera k Zelenej Mise.

Dvaja mladí sadnú si k nemu na tehlový múrik. Jeho pohľad od vlčindolskej strany nachádza v nich zalúbenie. Blýska dobrotu.

Hľadia do ozrutého vlčindolského koryta, naplneného stromami a viničom, kolíkmi a prútím. Svoj domček s vinohrádkami si nevidia. To čo dnes u notára nadobudli a čo je už odo dneška ich vlastné, leží celkom hore, za Baraňou hlavou, vo Vlčich kútoch, kde je Vlčindol najdivší a najhlbší. A azda preto, že je to až tam, cítia dvojnásobne, že už patria medzi viniče a stromy.

Ked' schádzajú z mosta smerom na Zelenú Misu, opanúva ich opovrhnutie oproti tejto dedine. Pozdáva sa im mrzka, holá a otrhaná. Leží lenivo na plochom kope, ugnavená z ilovej hliny a prikrytá tučnou slamou. I kostol z nej trčí ako drúk...

Dobre spravili, že do svojich tajností vopred zasvätili dobrého človeka: prababičku Alojziju Kristovú, rodenú Hržičovú, ovela menej pobožnú a ovela viac statonú, než je jej dcéra Veronika, verná a poslušná žena Michala Habdža a krutá Urbanova mat.

Táto prababička sú im na dobrej pomoci. Radia im pred poludním sa nehýbať! A pretože sa nikdy nemusia nikomu spovedať, kam idú a odkiaľ sa vracajú, bežia im obstarat furmana s dlhým vozom i káru, aby si vzali všetko, čo je bezpečne ich. Vedia, že gazda sa vráti až predvečer, lebo sa vybral na Svätý Kopček, skadial sa nechodi chytrou, a dcera, len ľo dokvási obed, využije muzovu neprítomnosť, potúži sa vinom, lahne si v hornej izbe, a pre mňa za mňa: rúcaj

sa, svete! Ako vidieť: príležitosť! Urbanovi bratia Mikuláš a Filip i sestra Jozefka, rovnako zotročení ako Urban s Kristinou, keď vyňuchali, že sa mladí z dolnej izby chystajú ubzíknúť, ako je naraďené, od radosti z rodičovského hnevu, ktorý potom v dome vzblíčí, tančujú po dvore, prichystaní pomáhať pri ústupe.

Vôbec: v habdžovskom dome so štyrmi oblokmi do ulice, odkedy stojí na zelenomorském námestí, vždy sa kričí a zápasí. Opráty v rukách má odjakziva človek ostrý ako nož a varéšku skoro vždy osoba zlostrána ako had: ak toho posadil sem Michal archanjel, aby bil hlava-nehlava, tú dosťal do daru od samého Zlého, aby ho podporovala v hneve a v úkladnom bohatnute.

Iba Urban, prašivec, uzmyslel si porušiť zaužívanú ustálenosť. Z ničoho nie prestal posluchať. On je totiž ešte tvrdohlavejší a ostrejší než jeho ctihonodí predkovia. Lenže zároveň má v prsiach hodne väčší kus srdeca a viac blázivnej krásy v tvári. V zástupe Habdžovcov možno ho pokladáť za šlachtica, preto namiesto poriadnej nevesty privliekol si do domu slúžku, skoro s dietaľom na rukách. Habdžovské konopné poriadky roztrhali na francoise. Dom obrátil hore nohami. A ešte, tento nevŕšaník, úplne sa odadal žene, pospevujúcej nad synovou kolískou celkom nesedliacke balady o samých sirotáčach a neprávostiah... Preto starí Habdžovci na večnosť zanevreli na žobračiu dolnú izbu a okrem rozkazov do roboty poriadneho slova jej neadresovali.

Ale Kristína, ako kedysi Urban, získala si prababičku i dorastajúcich švagrov so švagrínou. Nik nemôže zniest, keď poplakáva a prekryva sa po kútoch. I žobrák medzi dverami pokladá si za povinnosť šibnúť Veronike do očí výčitku, či je nie hriech mrzko zaobchádzať s nevestou...

Ale tým nik nič nenapraví. Nepomôže, že si prababička oblejú dcér pomyjami, že Mikuláš s Filippom polámu sečkoviciu a že Jozefka vyplazi otcoví jazyk, nerátajúc rozrúbané dvere na komore a iné somárstva, ktoré pásce Urban.

Márne sa mladí napínajú v robote ako draci. Myslia si, oslici, že starých udobria a v dome zavládne mier. Starým sa sice páti sporá robota mladých, preto ich aj kŕmia, lebo kuchynia je spoločná. Ale... trestať ich... to je iná vec! Netresci ich ako robotníkov, bože chráň a uchovaj! Takých služobníkov pohľadať... Ale zaslúžia triptieť... a veľmi triptieť ako nehodné deti, lebo sa prehrešili i na dedoch a babách, práchnivých bohviedokedy na zelenomorském emiteri. Podla ich mienky triptia o takto viac, že Marek sa narodil mesiac po svadbe. Maličkého, že sa takto ničomne previnil, nepočítajú prosto do rodiny. Je pre nich červavým plodom. Niečim, čo bezieľne vrésti a čoho by nebolo škoda, keby krky zmietlo. Aspoň by ostal čistý na kresťanskejšie jablko... On však i pri zlosti a nenávisti rastie ako z vody a je taký milý, že ublížiť mu znamená zrúcať dom. Preto starí panhartovi radšej vyhýbajú. Ale práve

preto je jasné, že Urban a Kristína nemajú iného východiska, len sa im stratiť z očí...

A tak toho dňa, ako poradili prababička, keď Michal Habdža odšiel na Svätý Kopček a jeho žena Veronika trávila si, odfukujúc zhlboka, v hornej izbe svoj mimoriadny litrík červeného, mladí Habdžovci celkom bezpečne naložili si svoj majetok na voz a káru. Prababička oddeliť im z habdžovského príslušného dielu strovy a kuchynského riadu, Jozefka vyviedla z maštale prababičkinu strakatu kravičku, Mikuláš s Filipom zviazali niekolko viazaníc d'ateliny a zhodili z povaly ctep slamy. Kristína priviazala si Marka na chrbát... Veronika sa nerepubilila, takže sa v dome odbavilo všetko bez tresku a plesku...

Lenže prababička, ktorieaké žiale vošli do ich osmedesiatročného srdeca, nie a nie sa rozlúčiť s Kristínou... Furman s vozom, Urban s károu, kravička i Urbanovi súrodenci vyprevádzajú utekajúcich, všetko so všetkým sa už vlieče dolu ulicou, iba Kristína s prababičkou v bráne dokorán roztvorenéj rožkami záster si utierajú oči. Až je to hlúpe i pre lenivých Zelenomisťanov, vyliezajúcich z hlinených výpustkov dívá sa, čo sa deje.

Osudné je dlho sa lúčiť.

Lebo keď mladá žena s dietaľom konečne vykračuje z vrát, starý Michal Habdža práve, a celkom predčasne, mieri do nich! Obaja, vychádzajúci v chvádzajúci, tuhnu na mieste. On zosinety, až čierny od hnevu, ona bleďá od hanby a strachu.

— Utekáte, čo?

Operty na palici. Polozhrbený. Na hlavou zdvihnutou k nej. Stojí hrozivo. Dívá sa nenávistne.

Jej len srdce búcha. I chce obist svokra, dať sa na cestu bokom, ale nemôže sa hnúť. Len sa krúti na mieste. A cíti, že je prikutá k zemi a že je nemožné skryť si tvár pred trestajúcim svokrovým okom. Našťastie premôže ju lútosť a zalejú ju slyz. To mäťte Habdžu. Nahne sa na bok a obide si nevestu. Ide, nespúšťajúc ju z očí, odplúva a dudre.

— Sviňa!

Ale čo! Prababička práve vidia, že sa maličký Mařek z Kristíninu chrbta obracia k nim, ba vystiera po nich svoje male rúčky, i prežehňávajú ho križom, zaveseným kostnatou rukou prosto do povetria. Vtom však ich búši na ušiach strašne slovo, vypadávajúce zo zaťových, úst na sposob krváskeho trusu. Rukou fažkou hnevom sádzú mu cez ústa.

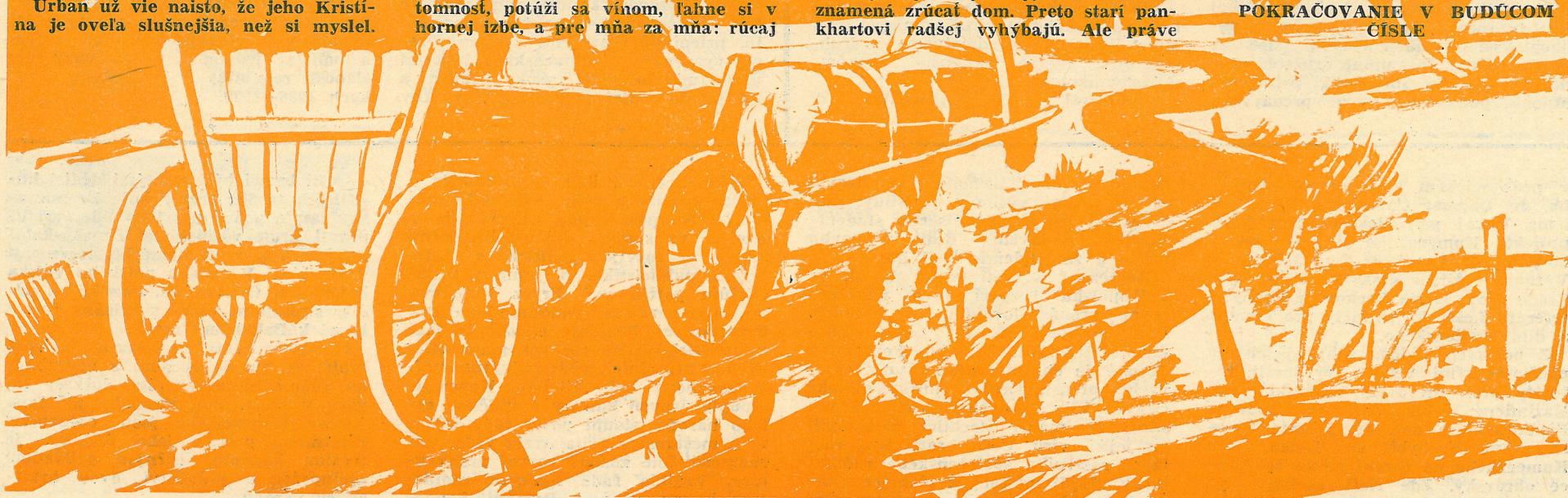
Plesk...

Michal Habdža drevenie.

Krv ženie sa mu do tváre. Otvára ústa. Dusí sa. Cez červenú hmlu vidí i počútie zelenomiských zvedavcov, ako sa rehotajúci skrývajú do hlinených výpustkov... Chytia sa za hlavu. Srdce, dve habdžovské srdce s neuvieriteľne tenkými stenami, rozbehúva sa mu do strašného evalu.

Somre čosi, čosi nerozumiteľného a nešťastného, čo zaniká v smutnom zošúvaní sa na zem...

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM
CÍSLE

KUKULIENKA

Striasa z duba kukulienka
žalude,
kuká, že si hniezdo stavať
nebude,
radšej horu sto ráz za deň
obletí,
ako by sa mala starat o deti.

Ze je hniezd plný les
a že ona do jedného
vajíčka dá ešte dnes.

Povedala, a aj dala-
a dnes to jej kukúča
v cudzom hniezde veľké očká
vypúča!

MÁRIA TOPOEŠKA

VALIBUK A JANKO HRAŠKO

Vybral sa raz Valibuk
do bučiny zvaliť buk.
Tisne, šklbe, ale buk
neurobi ani puk.

„Nedokážeš zlomiť drevo?“
smeje sa mu Lomidrevo,
Tisnú šklbú, ale buk
neurobi ani puk.

„Pre dvoch je to práca
tažká.“

Zavolali Janka Hrašku.
Tisnú šklbú, zrazu puk!
Už sa rúti veľký buk.
Janko Hraško strčil si ho
ako pierko za klobúk.

JÁN NAVRÁTIL

PARÁDNICA

Poznám dievča menom Ica.
Neslýchana parádnica.
Vpredu mašla ani svet,
Icu za ňou nevidieť.
A vo vlasoch mašla druhá
a na sukni vzadu stuha.

To je prosím naša Ica,
neslýchana parádnica.
Len čo príde zo školy-
pred zrkadlom vykrúca sa,
ústa škerí, zúbky cerí,
no a pritom sama verí,
že je prvotriedna kráska.

Ked sa potom učíť začne,
neraz potiaže má značne:
učebnicu drží ruka,
jedno oko do nej kuká,
druhé očko škúli zasa
do zrkadla. Aká kráska!

Oškrab krumple, vraví mama.
Zamračí sa mladá dáma,
ale vynajde sa predsa:
v zrkadielku cupi-dipi,
skúša jak jej krásne svedčia
náušnice z hnedej šupy.

A keď mama nie je doma-
Ica zase dobré to má:
v skrini kvári, všetko lieta,
navyvláča hŕbu šiat,
pred zrkadlom ani had
vykrúca sa v toaletách.

Takáto je naša Ica
neslýchana parádnica.
Iba to je strašná škoda:
uši týžden neumyté,
hrdlo špinou pokryté
zdá sa — hnuší sa jej voda.

Skvelý účes u tej dámy
— ale smútok za nechtami
a na mašli krásna Ica
nosí pyšno mastný flak.
To je skvostná dievka, však?
To je Ica — parádnica.

KRISTA BENDOVÁ

ŽIVOT NAVRHUJE MLÁDEŽI NA RECITAČNÉ SÚŤAŽE

JESENNÁ PIESEN O JARI

každú jeseň
spievam pieseň
o jari
a či o tom slávik spieva
že sa jesen rozjarieva
či to znejú tóny lásky
vykúzlené z fujary

rojkovia či kísi blázni
každú jeseň jarné brázdy
pluhom túžby vybrúsenej
pospevujúc oralí

a tá pieseň-
že sa v jeseň
ozimina neseje
že sa láska zaobíd
bez zimy a jesene
že sa v jeseň seje iba
ušľachtilá jarina
akoby sa z polí srdeca
zima jeseň
pekne — krásne
stratila

ALEXANDER KORMOS

AKO SA TVORÍ SVET

Na sveto je tolko veci
Kto ich stvoril? Vily, veštci?
Nie! My všetci!

Maliar obraz, sochár sochu,
zlatník pridal zlata trochu,
pekár chleba
hvezdár z neba
hviezdičku,
každý spravil dákmu dobrú
vecičku.

Stolár stolík, hrnčiar džbán,
traktorista zožal lán.
Obilie sa sype do vriec,
valach strihá vlnu z oviec.
Siki-myki, šiki-myky,
kriky strihá záhraník.

Všetkých ludi práca živí,
z robotných rúk rastú divy.
Svet sa mení každý deň.
Svet sa mení,
kto nelení
môže veľa spraviť preň!

STEFAN MORAVČÍK

MAMA

Mama,
ty budeš so mnou stále?
Nezavrieš ani potom očká?
Nad postielkou tu na povale
narastie cez noc rozprávočka.
Nepríde keby som bol sám.
Ja ti ju, mamka, ráno dám.

Mama,
ty neodideš, však?
Kto by nám pral a umyl riad?
Strážiš nás ako hniezdo vtáka
a mám ta strašne, strašne
rád.

Dneska ti dám len tento kvet,
no raz ti kúpim celý svet.

Mama,
ty pojdeš so mnou všade?
Ty poznáš všetky cestičky.
Vieš, ako slnko lúče pradie
a prečo svetia hviezdičky.
Keď spoznám všetko ako
treba,
znesiem ti jednu hviezdu z neba.

ELENA ČEPČEKOVÁ

OTROK

Som ten, ktorému v uši znala pieseň matky-otrokyne.
Tá pieseň z mojej duše, nikdy, nikdy nevyhynie.
Tak smutno znala, divným bojazlivým bôlom
sa tiško niesla naším úhorovým polom,

som ten, čo dozrieval pod bičom otrokára,
pod bičom, ktorý nestrábené rany denne znova pootvára,
že žiadna z nich sa nikdy, nikdy nezahojí.
Môj chrabát skrivený už narovnať sa bojí.
no v sklenom zraku posial skrytú iskru horí...

Som ten, čo čaká na ston poplašného zvona,
bo tažko zhynúť otrokovi, pokial pomstu nevykoná.

Až potom vystriem chrabát, rumeň sfarbí líce.
Dovtedy sadit budem stromy, z ktorých rastú šibenice...
Ó smutno znala pieseň matky — otrokyne!

IVAN KRASKO

TLAČOVÁ KONFERENCIA V H. ZUBRICI

HOSPODÁRSKY A KULTÚRNY
ROZVOJ ORAVY

24. júna t.r., pred otvorením tohoročného Pastierskeho sviatku — 78 na Orave, konala sa v hornozubrnickom skanzene tlačová konferencia, venovaná hospodárskemu a kultúrnemu rozvoju jablonej gminy. Konferencie, ktorú viedol tajomník GV PZRS s. Józef Stanek, sa o.i. zúčastnili: vedúci Oddelenia ideo-výchovnej práce VV PZRS v Nowom Sæczi s. Marian Wasielski, riaditeľ Oddelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sæczi s. Ryszard Wolny, náčelník Gminného úradu v Jablonke s. Bolesław Bogacz a iní miestni činitelia.

Jablonská gmina — hovorilo sa na konferencii — ktorá patri k najväčším v Nowosæczskom vojvodstve, sa v polnohospodárstve zameriava hlavne na rozvoj chovu dobytka a oviec. Lepšiemu hospodáreniu a využitiu pôdy prospievajúce scelovanie pozemkov (ukončené vlasti v Jablonke), ktoré súčasne prebieha v dvoch ďalších obciach. Výsledkom je rast výnosnosti najmä lúk, ako aj spotreby umelých hnojiv. Rozvíja sa špecializácia. Tento rok vzniklo na Orave 33 špecialistických

gazdovstiev a jedno kolektívne hospodárstvo v chove. Vlani napriek istému nedostatku krmív a nepriaznivým poveternostným podmienkam, gmina úspešne splnila plán výkupu jatočného dobytka a ošípaných. Doterajšie výsledky nasvedčujú, že aj tohoročný plán výkupu bude splnený.

Orava je malebnou krajinou, ktorá má výhodné podmienky pre rozvoj turistiky. Cez tamojší hraniený prechod v Chyžnom prechádzajúce roky vyše 1,1 mil. osôb a ok. 200 tis. turistov sa zastavuje na tomto území. Rýchlejší rozvoj turistiky však sťahuje nedostatočná noclehárensko-stravovacia základňa. V súčasnosti je v noclehární PTTK v Jablonke a u súkromníkov vyše 300 miest. Pre zlepšenie situácie odovzdali do prevádzky v poslednom období 5 nových obchodno-gastronomických pavilónov a prvú časť campingu (ok. 30 miest) v Hornej Zubrici, ktorý v budúcnosti rozšíria o ďalších 100 miest. Pristúpi sa k obhospodáreniu krémky vo Velkej Lipnici, kde bude asi 50 hotelových miest. Začala výstavba cesty smerom na Bobrov, kde sa predvída zriadit nový turistický hrančík prechod. Keď sa však chce udržať perspektívny rozvoj turistiky,

treba zároveň dbať o hygienickú úroveň nočľačných miestností u súkromníkov a lepšie zásobovanie gastronomickej základnej, čomu už roky prikladáme velkú pozornosť.

Oravci sú pracovití ľudia, aktívne sa podielajú na verejnoprospešných spoločenských prácach, ktorých hodnota dosiahla v roku 1977 vyše 18 mln zl. V prepočítaní na jedného obyvateľa je to útychodná suma 1003 zl.

Jablonská gmina hraníci na značnom úseku so Slovenskom, čo spôsobuje, že udržiava živé styky so susedným Dolnokubinskym okresom. Týkajú sa o.i. výmeny súborov, spolupráce škôl, hospodárskych otázok (ok. 600 obyvateľov Oravy pracuje v ČSSR) a iných oblastí. „Tieto styky — hovoril tajomník GV PZRS s. Józef Stanek — sú dosť široké aj pretýkajú, že na území gminy máme národnostnú menšinu, ktorá dosahuje ok. 10%“. Zdá sa mi, že tento výpočet je prinajmenšom diskutabilný a odporej mu trebars počet členov našej Spoločnosti budúčiatelov Života na Orave, ako aj to, že neexistuje vari žiadna oficiálna statistika.

V posledných rokoch sa na Orave vybudovalo niekoľko škôl. V súčasnosti prebieha výstavba základnej školy v Chyžnom, materskej školy v Jablonke a učiteľského domu v Malej Lipnici. Potreby sú však stále veľké, najmä v perspektive zavedenia všeobecnej desaťročnej strednej školy. Aktuálne je v jablonej gmine 7 materských škôl, 17 základných škôl, polnohospodárska prípravka a lycium

v Jablonke, ktoré navštieva ok. 400 žiakov, hlavne z Oravy a Spiša. Na lyciu a ôsmich základných školách sa vyučuje slovenčina ako predmet, avšak počet žiakov — ako informoval tajomník GV PZRS — postupne klesá. Treba to chápať vari tak, že gminné školské orgány vyuvinú úsilie, aby sa v najblížšom období tento počet zvýšil.

V ďalšej časti konferencie tajomník GV PZRS oboznámil prítomných s kultúrnymi podujatiami uskutočňovanými na Orave a s programom tohoročného Pastierskeho sviatku — 78. Program však na prekvapenie nepredvídal vystúpenie súborov našej Spoločnosti, ktoré v minulosti významne spestrili toto podujatie. Hodno poznamenať, že v minulom období organizátori pozývali našu Spoločnosť k účasti na Pastierskom sviatku. Tento rok sa tak nestalo. Preto nie div, že na konferencii padla otázka, prečo nevystúpia súbory KSČaS a prečo medzi spoluorganizátormi podujatia chýba tento rok KSČaS na Orave, ktorá predsa vedela prispieť k zdarnému priebehu tohto oravského sviatku. Odpovede na tieto otázky nič nevysvetlia. Spoločnosť sa so žiadnym pozvaním od organizátorov nestrelila.

Celkovo bola to užitočná konferencia. Ozrejmilo sa na nej mnoho otázok a problémov, poukázalo na aktuálny hospodársky, spoločenský a kultúrny rozvoj Oravy a na jej perspektív.

JÁN ŠPERNOGA

Helena Fibingerová, svetová rekordérka vo vrhu guľou.

Foto: ČSTK

Hlavné mesto ČSSR bude od 29. augusta do 3. septembra hostiť najlepších ľahkých atlétov starého kontinentu na XII. majstrovstvách Európy (MEA). Bude to pre československú atletiku, ktorá tento rok vstúpila do

ATLÉTI SMERUJÚ DO PRAHY

svojho 81. roku, vari najvýznamnejšia udalosť, aká sa uskutočnila na území ČSSR.

Hodno v tejto súvislosti poznamenať, že za toto obdobie a najmä v povojnových rokoch dosiahli československí atléti mnoho vynikajúcich úspechov — na majstrovstvách Európy a olympijských hráčov vybojovali 61 medailí, z toho 20 zlatých, vytvorili mnoho svetových rekordov. Do dejín svetovej atletiky sa natrvalo zapísala celá plejáda veľkých mien: Skobla, Daněk, Dana a Emil Zátopkovci, Jungwirth, Odložil, Rezková-Hübnerová, Fibingerová a mnoho ďalších.

Praha sa na tohoročné majstrovstvá dôkladne pripravila. Jednotlivé súťaže sa uskutočnia na strahovskom štadióne Evžena Rošického (vynikajúci atlét a významný človinkár, popravený za druhej svetovej vojny nacistami), ktorý bol podrobne generálne rekonštrukciou. Je známe vybavený a spolu s príhláseným tréningovým štadiónom, viacúčelovou športovou halou a inými objektami bude patríť k najmodernej-

ším areálom tohto druhu. Hodno poznamenať, že štadión, v ktorom hľadisku sa zmesti 47 tis. divákov, má nové tartanové dráhy a je upravený tak, že na jeho ploche sila vetra neprekročí 10% sily vetra mimo štadióna, čo je najmä pri sprintoch, skoku do diaľky a trojskoku mimoriadne dôležité.

Spolu s pripravou športových zariadení sa na MEA-78 intenzívne pripravovali aj československí atléti. Časť z nich trénovala v cudzine, o.i. v Mexiku, Bulharsku, Rumunsku a Talianku, iní v domácich športových strediskách ČSSR, ako organizátor majstrovstiev, môže maximálne využiť povolený počet pretekárov v jednotlivých disciplinach (spolu 70 mužov a 40 žien). Bude medzi nimi hodne mladých, ktorí na MEA majú iba získať pretekárske skúsenosti. Najväčšie šance na úspech sa však dáva osvedčeným reprezentantom, akými sú: svetová rekordérka vo vrhu guľou Helena Fibingerová, diaľkar Jarmila Nygrýnová, strednotratiar Jozef Plachý, výškarka Mila-

Karbanová, prekážkar Miroslav Kodejš a iní. Niektorí významní československí športovci chcú štartom na majstrovstvách ukončiť svoju reprezentančnú činnosť, napr. olympijský víťaz v hode diskom Ludvík Daněk, alebo šprinter Luděk Bohman, člen zlatej olympijskej štafety 4 × 100 m.

Očakáva sa, že na majstrovstvách Európy v Prahe sa zúčastní ok. 1000 športovec z 32 krajín. Bude medzi nimi aj početná skupina atlétov z Poľska, ktorí sa na šampionát usilovne pripravovali. V doterajších štartoch mnohí z nich dosiahli dobré výsledky, hodne mladých prekonalo životné rekordy, neraz európskej úrovne. Najcennejší výsledok dosiahla Gražyna Rabsztynová, ktorá prekonala svetový rekord v behu na 100 m cez prekážky časom 12,48 sek. Popri nej najväčšou oporou poľských atlétov na MEA-78 bude neúnavná Irena Szewińska, svetová rekordérka na 400 m, potom európsky rekordér v skoku o žrdi Vladislav Kozakiewicz, ako aj Tadeusz Slusarski, diaľkar Zbigniew Cybulski a Bronisław Malinowski (3000 m prek.) a iní.

Pražský šampionát, tak ako predchádzajúce podujatia tohto druhu, bude veľkým sviatkom ľahkej atletiky, ktorú sa právom nazýva „kráľovou športu“, symbolom priateľstva národov.

JÁN KACVINSKY

ON A ONA

A.R. — ...Môj blízky známy sa rád pekne oblieka, ale nikdy si nevie — podľa mojej mienky — vybrať k obleku kravatu. Neraď som mu dohovárala, ale on tvrdí, že si volí správne. Prítom som počula, že volba kravaty môže veľa povedať o povahе človeka. Môžete mi o tom viac napsať?

Predovšetkým musím povedať, že kravaty sa už nenosia tak všeobecne, ako výkazy. Totiž väčšina mužov nosí vo všedný deň rôzne svetre, blúzy, rozhodenky a pod. Kravaty môžu skutočne veľa napovedať o charaktere ľudu, čo ich nosia. Takto aspoň tvrdia mnohí módni návrhári. Tak teda:

— Nesmelý muž hľadá — podľa nich — „únik pred nepokojom“, a preto si spravidla vyberá kravaty pokojných farieb s úzucíkmi, sotva viditeľnými páskami;

— Sportovec a muž impulzívny má rád živé farby, širšie pásky, výrazné vzory, ktoré pritahujú zrak iných;

— Jemný muž má rád novinky, avšak pod podmienkou, že nie sú príliš kriklavé a nápadné;

— Snob kupuje iba najnovšie modeľy, aj keď sú dokonca nevkusné;

— Muž s dušou umelca má rád kravaty jemného tónu, najmä hodvábne a jednofarebné.

Tieto poznámky sa však týkajú mužov, ktorí nie sú v danom momente

zaľúbení. Totiž zaľúbení muži kupujú spravidla všetko a ich záľuby sa menia zo dňa na deň. Je možné, že sa to vzťahuje aj na známeho našej čitatelky.

★

L.K. — ...Prednedávnom išiel môj manžel — ako mi hovoril — na jednodňovú služobnú cestu do Krakova. Na druhý deň po jeho návrate som sa náhodou dozvedela od kolegyne, že ho stretla v Zakopanom s nejakou ženou. Bol to pre mňa strašný šok, vedľame sa vziať iba pred necelými dvoma rokmi... Doma sa zatial snažím tváriť pokojne, ale veľmi ma to trápi. Myslela som už na rozhodný krok, ale nemôžem sa rozhodnúť, lebo manžela mám rada. Možno, že to nie je pravda, ale ako zareagovať, keď kolegynia neklamala? Milá Teta Dora, porad mi...

Dobre chápem, že takáto informácia zasiaholi človeka ako blesk z jasného neba, pritlačí až k zemi záťaž sklamania, žiaľu, bezmocnosti a niekedy i nenávisti. Je to zároveň okamžik, keď nie sme v stave reagovať rozumne a môže sa stať, že urobíme nepremyslený vec, ktorú potom bude fažko napraviť, trebars ako povestné balenie kufru, pomsta v zmysle „oko za oko“, rozvod a pod.

Dobre urobila naša čitatelka, že zachovala klud, lebo je možné, že nejde o nič väzne. Netreba myslieť hned na to najhoršie. Nechce sa mi veriť, aby po tak krátkom trvaniu manželstva šlo o nejakú väznu známosť. Mohlo to byť náhodné stretnutie a v

najhoršom prípade obyčajný flirt, čo ešte nemusí nič znamenať. A predsa stáva sa, že aj služobné cesty sa menia v poslednej chvíli. Vysvetlení môže byť viac. Treba sa však zamyslieť aj nad tým, čo platí pre našu čitatelku, či je voči manželovi v poriadku. Teda, či je k nemu pozorná, dbá o svoj zončajšok, telesnú váhu, či nesedí stále doma a neodmieňa manželove návrhy na prechádzku, kino atď. Keď nie, mala by sa zmeniť.

Naša čitatelka má našu čitatelku mala by sa prekonať, čo nie je ľahké, a kľudne sa s manželom pozohvárať o svojej pochybnosti o jeho služobnej ceste, vypočúť si jeho verzu, a nesnažiť sa ju overovať. Dá najavo, že je schopná po prvý raz veľkoryso odpustiť. Po prvý raz! Až by sa podobná situácia opakovala, čomu neverím, treba manželské vzťahy riešiť priamo v manželskej poradni.

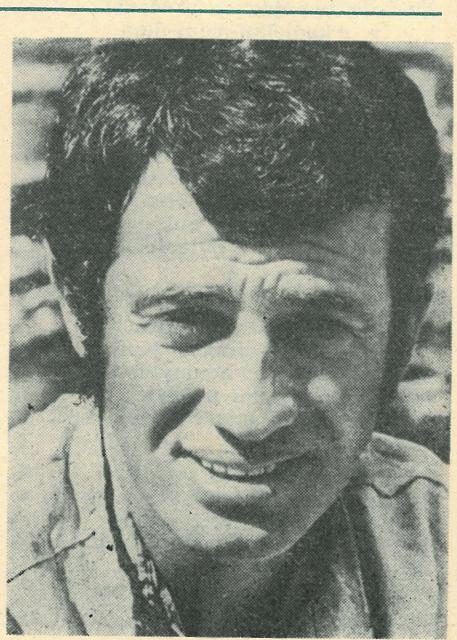
TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje populárneho francúzskeho filmového a divadelného herca. Hral v takých filmech ako: Na konci s dychom, Muž z Hongkongu, Záhadný kontraband Borselino, Vrchárka, Majetok, Manželstvo roku II. a ďalších. Napíšte nám jeho meno a poslite do redakcie.

★

Na snímke v č. 6/78 bol známy československý spevák Valdemar Matuška. Knihy vyžrebovali: Irena Ševčíková z Chyžného, Anna Miškovičová z Tríša, Helena Magerová a Helena Molitorisová z Kacviny, Irena Kristofkovičová z Krempach a Mária Bryjová z Novej Belej.

NAMLUVY SUSIE BROWNOVÉ

Erskine Caldwell

Slunce už před půlhodinou zapadlo nad druhým břehem Mississippi, když Sampson Jones ještě usilovně rázval po prázdné cestě do Elbow Creek, kde v malém stavení na hrázi osaměle žila Susie Brownová. Šel rychle, jen občas přeholil z jedné ruky do druhé těžkou krabici, aby si ulehčil. Susie byla doma, uklízela nádobí od večeře, přitom si prozpěvovala a honila mýry, kroužící kolem lampy. Sampson zalamoval rezavou klikou u dveří a povytáhl kalhoty. „Zlatičko, viš, že vypadáš sladší než cukarkandi?“ zašvihol do okna. Susie sebou trhla. Plechový kastrol, který právě utírala, vypadl ji z ruky a brinkl o sporák.

„Co už tady zase chceš, Sampson Jonesi?“ vykřikla k smrti vylekána. „Proč nejseš, k sakru, v těch svých kopcích?“

„Porád sis toho ještě n, vysíla, zlatičko?“ zeptal se s úsměvem, zvedl do výše těžkou krabici a postavil ji do okna. „Kdy už konečně přestaneš dělat, že nevíš, proč za tebou chodím?“

Susie zvedavě omrkla krabici. Namouf, určitý pokrok tu byl. Už třikrát ji přišel Sampson zádat o ruku, ale ještě nikdy ji nepřinesl ani to nejménší.

„Nemám kdy bavit se s nějakou podvyživenou chudinkou, která si chce jen zahrávat se slušnou holkou.“

„Já — a zahrávat si, zlatičko? Myslím to vážně.“

Susie povídala utěru na šnúru u plotny a letmo na sebe pohlédla do zrcátka na polici. Pak pomalu přesla světlici.

„Kdybyste měla někdy rozhodnutí pro nějakýho mužského, pak bych si vzala porádného chlapa“ rekla s pohrdavým úsměvem. „Vi bůh, že se nemínil zahodit s takovým sušinkou, jako jsi ty.“

„Zlatičko, co myslíš, že jsem právě udělal?“

„Co?“

„Zvážil jsem se. Má mnohých dvě stě deset liber.“ Chítel se přehoupnout do okna, ale Susie mu v tom rázně zabránila. „Já věřím jediný váze, a to svojí. Nemyslím si, že mě, jen tak doběhneš!“

„Zlatičko, jak tě může něco takového vůbec napadnout? Co pak bych tě mohl balanutit?“

„Jedno je jistý, že nemáš zdaleka ani dvě stě liber,“ rekla uštěpačně. „A o svém nastávajícím, abys věděl, mám jasnou představu. Ty takovej rozhodně nejsi. Proto je mi úplně fuk, co máš v té své krabici.“

„Neukupuj se, zlatičko! Abys neukupovala!“

Susie se vyklonila z okna a zabořila zrak do krabice, kterou držel už zase pod paží.

„Kdybys věděla, co jsem ti přinesl, mluvila bys jinac.“

Vážně, mám pro tebe něco moc hezkého, zlatičko. Koupil jsem to u Boba Bella a táhnu se s tím až sem.“ Susie chladně přeměřila Sampsona od hlavy k patě.

„Kolik říkáš, že vážíš?“

„Jak jsem povídala, zlatičko, dve stě deset liber,“ řekl s nově probuzenou nadějí. „Snad nemyslíš, že bych ti lhál?“ Než se začal ucházet o Susii, nevážil Sampson nikdy více než sto sedesát liber. Za půl roku — aby se jí zalibil — dokázal přibrat třicet liber. Od té doby však, až dělal co dělal, nepřibral už ani gram. Zůstal třicet na sto devadesáti librách. A Susie měla podminku rovných dvě stě liber — pod tu váhu nebyl pro ni mužský chlap, ale třásorifka. Nejhorší bylo, že čím více si dělal Sampson starosti kvůli váze, tím více opět hubl. Byl z toho všechno úplně zoufalý.

Susie mu teď zmizela. Rychle oběhl dům až k bruci. Zastihl ji tam, jak sedí na verandě — a jak dáma si voblesme ovívá obličeji — uvelebená polohou v houpači židlí. Sampson si dodal odvahy a posunul nohu na první schod.

„Opováž se postoupit ještě o centimetr, Sampsone Jonesi!“ osopila se na něho. „Nevěřím ani za mák tomu, co se mi snažíš namluvit o své váze.“

Sampson pohlidal kulačky bříško a širokýma osmahlýma rukama se poplácal po silných stehnech.

„Ach, zlato, zlatičko!“ zadeklamoval. „Stojí tu před tebou Hercules — a ty to nevidíš!“

Položil krabici na schod, vypjal hrud a ohnul paže, aby viděla, jaké má svaly.

„Ale zvážit se na mý váze se bojiš, co?“ řekla vyzývavě. „Máš vahu, zlatičko? Bude mi potesnit nemchat se od tebe zvážit.“ Rychle se shýbl a zvedl těžkou krabici.

„Krabici nech ležet, Sampsone Jonesi!“ vyjela na něho. „Vím, co máš za luben.“

Zlatičko, proč o mně tak špatně myslíš?“ zahořekoval a postavil krabici zpátky na schod.

„Dobrá! Počkej tady a já přinesu váhu. Nemůžu už dál poslouchat to tvý vytahování.“

Sotva zmizela ve stavení, Sampson vyběhl na dvůr, rychle sbíral kdejaký kámen a kamenek a pal je do kapsy u kalhot.

Potom hrabal plnýma rukama štěrk a naplnil jím ostatní kapsy. Protože se Susie ještě nevrátila, rozřevoval boty a nasypal do nich písek, co se vešlo. Když zaslechl Susiiny kroky, rychle se narovnal, ale protože nevěřil, že se mu povedlo udělat se téžším o potřebných deset liber, strčil kámen, který objevil v posledním okamžiku, rovnou do úst.

Susie přinesla na verandu přezmen a povídala jej na střešní trám. Sampson odevzdáně vyšel do schodů s těžkou krabici pod paží. Volnou ruku vstřílel do smyčky, houpači se pod ramenem výhy.

„Polož tu krabici!“ řekla výhrůžně. Vrhla na ni prosebný pohled, avšak viděl v její tváři pevné odhodlání, a pustil břemeno na zem.

„Břel jsem dneska od rána do večera na havlíkový plantáži jako mezek. Vůbec bych se nedivil, kdybych při tom hezkých pář liber shodil...“

„Přitáhni se!“ poručila.

Odrážel se od země a ztěžka balanceval na váze. Susie po malu posunovala závažím. Pokusil se otocit hlavu, aby viděl na stupnice, ale to se mu nepodařilo. Klátil se ve vzdachu jako kus špalku a cítil křečovitou strnulest. Susiin povel, aby se pustil, slyšel jako z velké dálky.

Když se dotkl nohamu země roztrásla se mu kolena, že se jen tak odpotácel ke stěně. Aby neztratil rovnáváhu, zaryl se nehty do popraskané omítky. Vtom učítil kolem krku pevný stisk a na těle tíži, která ho poválila. Když se probral k vědomí, klečela u něho Susie a vši silou ho objímala. Vymanil se z jejího sevření, aby popadl dech. Kámen, který držel v ustech, byl tentam. Bud' mu vypadl z pusy, nebo jej spolkla. Neveděl.

„Můj drahy,“ šepala Susie, „mám takovou radost...“

„Kolik jsem vlastně vážil, Susie?“ hles.

„Rovných dvě stě patnáct liber. Já jsem tak šťastná!“

Sampson zavřel oči. Když znova prohlédl, viděl, jak Susie hravě rozbaluje krabici. Rozvázala motouz, sňala výko a z útrub vytáhla deset liber těžkou žehličku.

To je ten nejlepší dárek, jaký jsem kdy dostala, můj drahy,“ zvídala nadšena a láskyplně hladila hladký kov. Zatímco na něj v tichém zbožném upírala zamilovaný pohled, Sampson usilovně premítal, jak by se co nejlépe zbavil oněch pětadvaceti liber kamenni, než je u něho Susie objeví.

LUDIA ROKY UDALOSTI

AUGUST — SRPEN

1.VIII.1944. Tento den o 17.00 hod. vypuklo varšavské povstanie. V dejinách Varšavy z obdobia druhé světové vojny, bol to po obrane v roku 1939 druhý kulminačný bod boja proti hitlerovským okupantom. Tretím bol zničenie mesta po potlačení Povstania. Rozhodnutie o vypuknutí varšavského povstania schválili najvyšší vojenskí a politickí činitelia Krajinské armády (AK), spojení s emigračnou vládou v Londýne, v dôsledku neoverených informácií o situácii na východnom fronte a bez zaistenia pomoci zvonka, bez ktorej povstanie nemalo vyhliadky na úspech. Organizátorom povstania išlo hlavne o ovládnutie hlavného mesta pred vkorčením sovietskych vojsk a Poljskej ľudovej armády.

Povstanie, plánované na niekolko dní, sa zmenilo na veľký, vlastenecký ozbrojený boj varšavského obyvateľstva. Do povstaleckých bojov sa zapojili rôzne vlastenecké demokratické skupiny nehladiac na to, aký bol politický zmysel vypuknutia povstania. Po oslobodení pravej časti Varšavy — Pragi, na pomoc bojujúcej Varšave sa počúšala prist 1. armáda polského vojska, ktorá organizovala výsadky zaplatené krvou v oblasti Žoliborza a Czerniakowa. Na Mokotove, Hornom Czerniakowom a v iných oblastiach Varšavy bojovali aj vojaci Caty Slovákov — 535, založenej počas okupácie protifašistickým Slovenským národným výborom vo Varšave.

Po 63 dňoch nerovného boja povstanie bolo potlačené. Zahynulo vyše 250 000 osôb. Pre Varšavu sa začala konečná etapa jej vojnových osudov — na rozkaz Hitlera a veliteľstva nemeckej armády, Varšava mala byť zrovnaná so zemou. Obyvateľstvo vyhnali alebo vyviezli do Nemecka, opustené mesto systematicky a plánovite zmenili na ruiny. Varšavu oslobodila I. armáda polského vojska dňa 17. januára 1945.

3.VIII.1773. Umrel Stanisław Konarski, piarista, politicky a osvetový činitel a spisovateľ, pedagog, reformátor školstva, básnik a dramatik, zakladatel moderne zorganizovanej vysokej školy Collegium Nobilum, ktorá vychovala mnohých činitielov polského osvetenstva. S. Konarski zohral veľkú úlohu v procese zdolávania spoločensko-kultúrnej zaostalosti v Poľsku. Osvetová pôsobnosť Konarského znamenala začiatok modernizácie celého polského školstva a stala sa základom pre uskutočnenie podstatných reforiem Komisie národnej edukácie (nar. 30.IX.1700).

6. a 9.VIII.1945. V týchto dňoch bola po prvýkrát použitá najnebezpečnejšia pre ľudstvo zbraň masového ničenia. Na dve japonské mestá — Hirošimu a Nagasaki — padli americké atómové bomby. Od ich explózie, za niekoľko sekúnd zahynulo niekoľko stotisíc ľudí, prestali existovať mestá budované celé stáročia.

V celých povojnových dejinách sa zastavenie vražedných jadrových zbrojení a boj za mier stali nadradeným cieľom všetkých pokrokových sôl na svete.

10.VIII.1943. V súhlase s návrhom Zväzu polských vlastencov Štátny výbor pre obranu ZSSR vyhľásil dekrét, ktorý povoloval formovať I. zbor polských ozbrojených sôl v ZSSR.

27.VIII.1943. V tábore v Sielcoch v ZSSR sa konala prvá promocia dôstojníkov polskej armády.

29.VIII.1918. Rada komisárov sovietskeho Ruska vedená Leninom vydala dekrét (uverejnený 5.IX. 1918) o práve polského národa na nezávislosť. Tento dekrét hľásal, že všetky zmluvy a dohody podpísané vládami bývalého cárskeho Ruska, Pruska a Rakúska v rokoch 1772—1833 sú neodvolateľne zrušené, keďže sú v rozpore so zásadou samourčenia národot a revolučným právnym počitom ruského národa, ktorý uznal nepopierateľné právo polského národa na nezávislosť a jednotu. Bol to akt dôslednej realizácie mladou sovietskou vládou programu bolševíkov vo veci Polska sfomulovaného Leninom, ktorý pred 60 rokmi zohral dôležitú úlohu v obrodení nezávislosti Poľska.

29.VIII.1944. Vypuklo Slovenské národné povstanie, v ktorom sa slovensky národ so zbraňou v ruke postavil proti okupačným hitlerovským armádam, ktoré 28. augusta vkorčili na slovenské územie a proti domácemu fašizmu. Slovenský ľud svojím hrdinským bojem v povstaleckých a partizánskych bitkách dokázal, že sa nezmieril s mníchovským diktátom a je za obnovením a kontinuitou Československej republiky na nových národne a sociálne spravodlivých základoch. Organizátorom boja slovenského ľudu bola Slovenská národná rada, utvorená v decembri roku 1943, ktorej vedúcou politickou silou po celé obdobie protifašistického odboja bola Komunistická strana Slovenska. Centrom SNP sa stala Banská Bystrica.

Významnú úlohu v pripravách a priebehu SNP zohrala pomoc Sovietskeho zväzu. V povstani a partizánskom boji bojovali jednotky slovenskej pravidelnej armády, z ktorých bola vytvorená 1. Československá armáda (ok. 45 000 vojakov), ako aj partizánske oddiely a zväzky (celkom ok. 20 000 ľudí). V SNP a partizánskych oddieloch bojovali predstaviteľia 27. národot: ok. 4000 sovietskych partizánov, ok. 3000 Čechov, ok. 800 Maďarov, Poliaci, Francúzi, Juhoslovania, Rumuni, Bulhari a príslušníci iných národov. V Povstani a partizánskych bojoch sa zúčastnili aj naši krajania z Oravy a Spiša a priniesli fažké obete. Mnohí z nich pôsobia dnes v radoch KSČS v Poľsku.

Jednotky povstaleckej armády a partizáni dva mesiace vzdorovali mohutnej presile dobre vyzbrojených hitlerovských divizí, kym prešli na partizánsku vojnu, ktorá trvala až do oslobodenia Slovenska Sovietskou armádou.

slovník Života

(47)

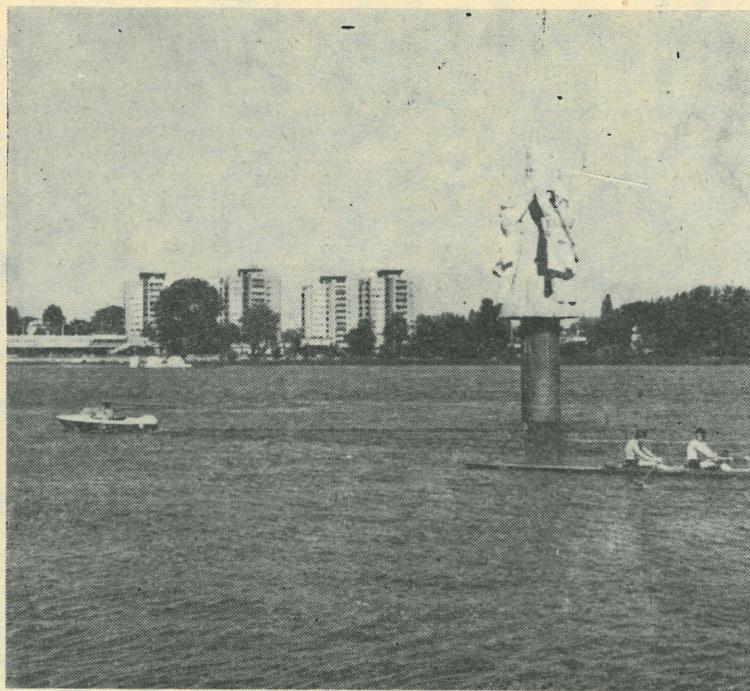
POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY	czulić się	láskať sa	laskat se
członek	člen, úd	členka	czułostka	nežnosť	nežnosť
członkini	členka	lidstvo	czułost-	citlivost-	citlivost-
człowieczeństwo	lidstvo	člověk	kowy	kářský	kářský
człowiek	človek	utekat,	czulość	nežnosť	něžnost
czmy-	utekat,	mizet,	czupiradlo	strašidlo	strašidlo</

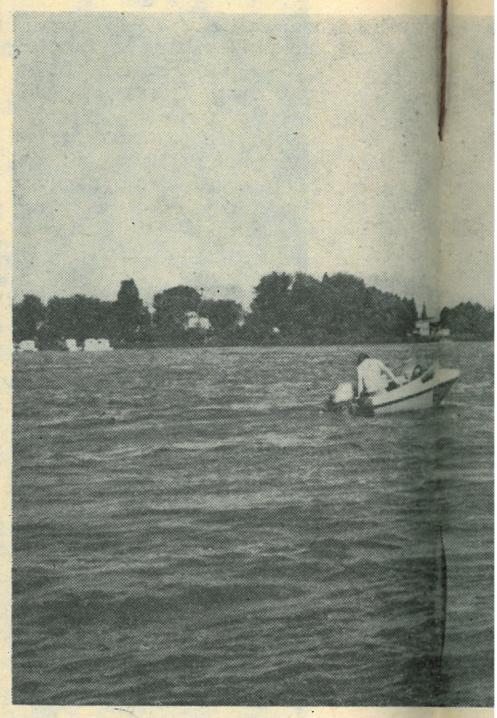
1.

PROJEKT VISLA

PR

2.

Ústřední výbor PSDS se obrací na vědce, odborníky všech povolání, na celý národ s výzvou, aby tvořivě přispěli k dílu regulace největší polské řeky... Učiňme z Visly symbol rozkvětu socialistického Polska, cestu, vedoucí do budoucnosti.

(Z usnesení XII. pléna ÚV PSDS o komplexním programu regulace a využití Visly a všech vodních zásob v zemi)

Uveřejňujeme několik snímků, které za pár let budou unikátními doklady. Je na nich zachycen varšavský úsek královny našich řek. Od tisíciletí sídlili u Visly Praslované. Kolem ní se rozkládaly země knížectví Vislanů, jejichž vladařem byl Boleslav Chrabrý, později polský král. Na březích Visly podle pohanského zvyku ve svatojanských nocích plály ohně, pluly po ní věnečky házené za hlavu s přáním. Plují i nyní. Pověsti o rusalee Visle, jejímž přibytkem byla tajemná jezirka Černé Visly na svahu Baraní Góry, o zeleném ptáku, kterého vysílala po proudu řeky pro zprávy o životě lidu, obývajícího její břehy, a celá řada dalších pověstí, přenášených tradicí z pokolení na pokolení, byly výmluvným svědectvím jejího velkého významu.

Visla!

Tisícikilometrová řeka, protékající naší zemi. Uhrančivý pramen inspirace básníků, spisovatelů, malířů. Ta, která plyne po polské krajině — jak říkají slova lidové písni — a pokud plyne, Polsko nezhyne. Řeka, jejíž název znají zeměpisci už skoro dva tisíce let. Římský zeměpisec Ptolemaios Klaudios ji nazýval Vistulí. Lid dlouhá léta říkal Visle Bílý Dunaj. Dunaj proto, že ve staropolském se tak nazývala každá řeka a Bílý pro její křišťálovou vodu. Na památku nám zůstala varšavská ulice Široký Dunaj ve Starém Městě. Byla také řekou královny Wandy, wawelského draka a „piotrkowských zákonů“. V Piotrkowě Trybunalském totiž Sejm scháslil v roce 1447 první polskou vodní ústavu. Visla byla také řekou, s jejíž vodou se mnohokrát smísila krev hrdinů, bojujících o nezávislost a osvobození.

1. VARŠAVSKÁ SIRÉNKA
2. POMNÍK ŽENISTŮ VE VARŠAVĚ
3. POHLED NA MOST NA LAZIENKOVSKÉ TRASE
4. UPRAVENÁ PLYTA CZERNIAKOWSKA. V POZADÍ MOST PONIATOWSKÉHO, PRVNÍ REKONSTRUOVANÝ MOST PO VÁLCE
5. VISELSKÉ ÚSTRANÍ V HLAVNÍM MĚSTĚ. V POZADÍ PALÁC VĚDY A KULTURY
6. K TURISTICKÝM ATRAKCÍM PATŘÍ PROJÍŽDKA LODÍ PO VARŠAVSKÉ VISLE

Tato Visla se opět stala hlavním tématem dne!

Široce popularizované, citované usnesení pléna strany o regulaci Visly upozorňuje na skutečnost, že jak v minulosti, tak i pro dnešní a budoucí pokolení bude mít Visla klíčový a životní význam. Které základní problémy vyřeší náročný program její regulace?

Rychlá industrializace země, pokračující urbanizace a intenzifikace zemědělské výroby vyžadují obrovských vodních zásob. Spotřeba vody v celé zemi stoupne z téměř 13 miliard krychlových metrů v roce 1975 na 40 miliard krychlových metrů v roce 2000. Pro takovou spotřebu pitné i průmyslové vody bude mít Visla a její povodí (54% země) obrovský význam. V současné době totiž povodí uhrazuje asi 60% celkové spotřeby vody v zemi. Bude tedy nutno vodu zadržovat a nedopustit, aby odtékala neproduktivně do moře. Z asi 50 miliard metrů krychlových vody, protékající ročně koryty našich řek, zadržujeme ve vodních nádržích pouze asi 2,2 miliardy krychlových metrů. Dále by bylo záhadno, aby Visla opět měla přidomek „Bílá“, aby turista mohl nabrat do dlaně hlt dobré a zdravé vody.

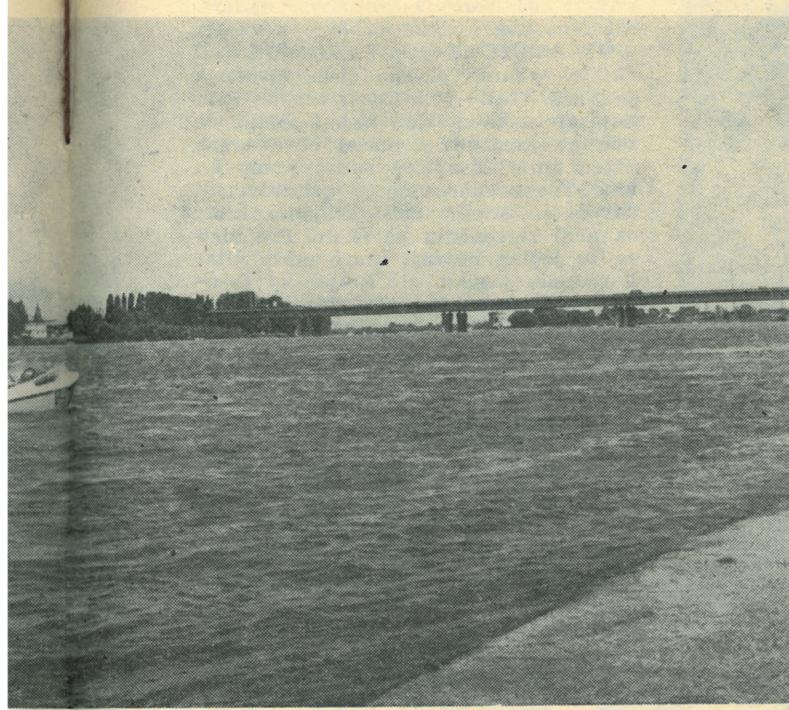
Doprava, úzký profil dneška, také získá. Visla na úsvitu polské státnosti byla přirozenou vodní cestou. V XII. a XIII. století se po Visle přepravovalo na vorech dřevo, z Wieliczky a Bochně sůl, dále smola, vosk a pryskyřice. Jiný historický

záZNAM uvádí, že v roce 1855 byly na celní kormore ve Włocławku zapsány dva tisíce lodí a vorů plujících po proudu řeky. Tradice říční dopravy musí opět ožít, protože dnes převážíme vodní cestou pouhá 2 proc. zboží (pro srovnání: v zemích s regulovanými vodními toky říční doprava dosahuje i 40%). V programu se plánuje učinit z Visly vodní cestu vysoké třídy, po níž přes 300 dní v roce budou plout plavidla s výtlakem do 3,5 tis. tun. Touto cestou se bude přepravovat zhruba 100 mil. tun nákladů ročně.

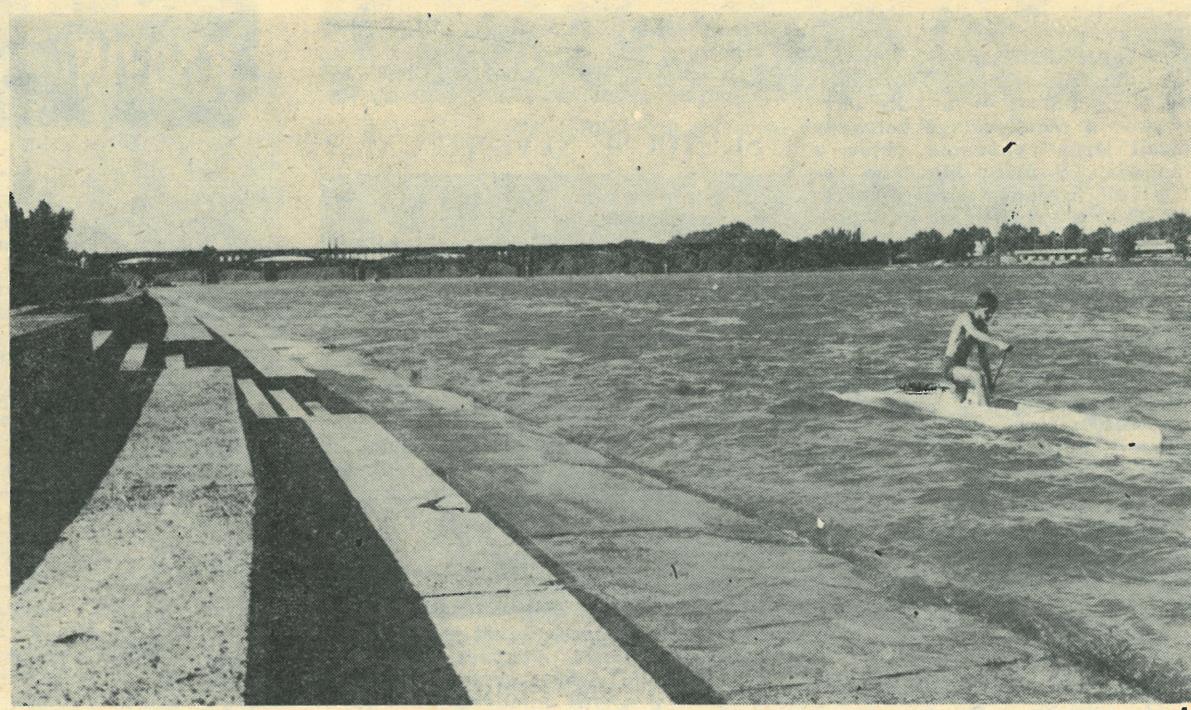
Kaskády na Visle umožní stavbu 32 elektráren, které bez uhlí a ropy vyrobí 6 miliard kWh energie ročně, to je tolik, kolik dnes spotřebuje nás venkov. Regulace královny polských řek umožní zapojit do intenzivní zemědělské výroby 2 200 tisíc hektarů půdy, dnes ležící ladem. Přestanou ničivé povodně. Získá také turistika a ochrana životního prostředí.

Vše to, co přinese realizace projektu Visla, je nutné pro rozvoj našeho hospodářství, pro zajištění výživy národa. Pro naši existenci.

MARIAN KAŚKIEWICZ

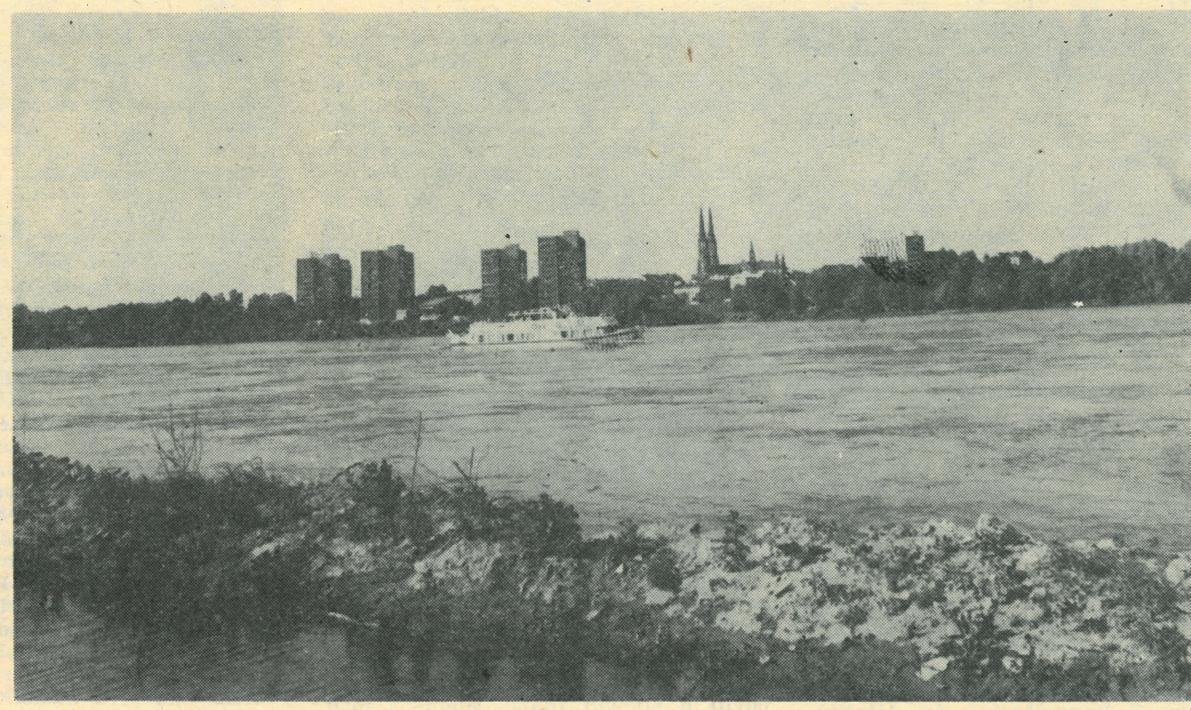
3.

4.

5.

6.

**stáva sa
aj takto...**

POLOVNÍK Z ALBI na juhu Francúzska bol obžalovaný, že zastrelil dve kravy na lúke. Vysvetľoval to tým, že ich pokladal za diviaky. Súd neuveril tomuto vysvetleniu a rozsudok zdôvodnil takto, že skúsený polovník musí vedieť, že diviaky nemajú rohy.

SUSEDSTVO ZOO so športovým štadiónom v talianskom mestečku Nescepalon sa stalo príčinou zmätku počas futbalového zápasu. Šimpanz, ktorý utiekol zo svojej klietky, vtrhol na štadión, schytíl loptu a vyliezol s ňou na strechu tribúny. Zápas prerušili a loptu dostali späť až po niekolkých hodinách, keď sa hasičom podarilo dolapíť utečenca. Teraz sa športový klub dožaduje, aby ZOO presťahovali, zasa riaditeľstvo ZOO chce, aby prešli zápasy na susednom štadione.

V KALIFORNII (USA) patričné orgány vydali povolenie na otvorenie kancelárie, ktorá predáva pôdu na rôznych planétach. Napr. kráter na Marse možno kúpiť už za 4 doláre. Kancelária vybavuje týždenne okolo 50 zákazníkov.

SVAJCIARSKE ADMINISTRATIVNE ORGÁNY Bernského kantónu anulovali paragraf zákona, ktorý uznával, že plavky typu toples urážajú verejnú morálku. Teď sa už dievčatá môžu kúpať a opaľovať na verejných kúpaliskách a plážach v plavkách toples. Doteraz policajti robili skutočné polovačky na tieto dievčatá a vyrubovali im pokutu do 100 švajčiarskych frankov. Prisne sa trestalo aj policajtov, ktorí hľadeli cez prsty na „priestupky“ tohto druha. Hodno poznamenať, že „otcovia“ Bernského kantónu zúrivo diskutovali 14 (slovene: štrnásť) rokov, kým dovolili na obliekanie iba dolnej časti kúpacieho kostymu.

PÁR SLOV O DUCHOCH. Who is Who je, ako vieme, populárne vydavateľstvo encyklopédického charakteru, ktoré informuje o významných súčasných osobnostiach. Zasa v Anglicku vyšla kniha... o duchoch, ktoré v súčasnej dobe strašia. Kniha má názov The Ghos's Who is Who a spracoval ju veľmi podrobne britský spisovateľ, Jack Hallam. V tomto diele sa spomína 414 duchov, ktoré ešte stále

„úradujú“ na Britských ostrovoch. Podľa autora najviac duchov je v strednom a južnom Anglicku. K údajom o každom duchovi sú pripojené „výpovede“ osôb, ktoré ho videli na vlastné oči. Samozrejme, najviac je historických duchov.

Ale existujú aj úplne noví duchovia. Vraj jeden z nich sa ukazuje na štartovacom pásce č. 1 letiska Heathrow v Londýne, kde pred 30 rokmi, v marci roku 1948, sa rozobil dopravné lietadlo. Duch z letiska je oblečený ako typický anglický gentleman, má dáždnik a tvrdáčik...

ESKIMÁCKE ZÁSOBY VODY. Stovky rokov Eskimáci skladujú zásoby vody v podobe ľadových kvádrov, vysekaných z ľadovcov pod severným pólem. Ľadovce Grónska a Antarktidy sú gigantickým skladom pitnej vody. Stačí povedať, že obsahujú osemdesiat percent všetkých vodných zásob našej zemegule, pričom je to ideálne čistá voda. V Dánsku robia v súčasnosti pokusy s využívaním vody z ľadovcov pre spotrebne a priemyselné účely.

**stává se
i toto...**

KAROLÍNA KENNEDYOVÁ — PRED SUDOM. Karolína Kennedyová — 20-ročná dcéra prezidenta Spojených štátov zavraždeného v roku 1963 — musí sa dovestiť pred súd v Hauppage (štát New York), kde bude zodpovedať za príliš rýchlu jazdu autom. Dodatočne ju vezmu na zodpovednosť za úrážku súdu, keďže sa bez ospravedlnenia nedostavila na prvé pojednávanie, ktoré sa malo konáť začiatkom augusta roku 1977.

HYPOTÉZU o existencii pevniny veľkej ako Austrália, ktorá sa pred 225 mln rokoch nachádzala na Tichom oceáne, predložil pref. Amos Nur z americkej univerzity v Stanforde. V britskom časopise Nature vyložil hypotézu vzniku Pacifie, ako aj jej neskorší zánik. Mohutné tektonické pohyby, ktoré ešte aj teraz presúvajú austrálsku pevninu, rozdelili volakedy Pacifiu na štyri časti, keď sa nachádzala medzi Austráliou a Antarktidou. Potom, následkom rýchleho vzdúvania a presunu dna Tichého oceána sa tieto časti vzdialili od seba a za okolo 65 mln rokov sa presunuli k americkej a ázijskej pevnine, ktoré ich pohltili.

PASTIERSKY SVIATOK NA ORAVE

V dňoch 24.—25. júna t.r. konal sa na Orave tradičný Pastiersky sviatok '78. Zúčastnili sa ho o.i. tajomník VV PZRS v Nowom Sączu s. EUGENIUSZ SATOLA a námestník nowosądzského vojvodu s. WŁADYSLAW FABER, ako aj početné zástupy turistov a miestneho obyvateľstva. Prvý deň slávnosti prebiehal v Hornej Zubrici, kde sa konala tlačová konferencia (pozri str. 6) a v malebnnej scenerii Oravského etnografického múzea — ukážky dávnych zvykov a obradov, aké volakedy sprevádzali jarné vyháňanie volov a oviec na pašu. V úlohe hlavného vohliara vystúpil krajan Andrej Vengrín z MS KSCaS v Privarovke. Prvý deň sviatku zavŕšili vystúpenia folklórnych súborov a ľudová veselica.

Dejiskom druhého dňa Pastierskeho sviatku bola Jablonka. V tamojšom Parku tisícročia sa konal veľký letný jarmok a rad rôznych pastierskych zvykov, súťaží a pod. Cez dva dni jablonská gmina hýrila pestrými farbami oravského folklóru.

J.S.

CHOV A ŠPECIALIZÁCIA — PRÍLEŽITOSŤ ĎALŠIEHO ROZVOJA POĽNOHOSPODÁRSTVA

29. mája 1978 sa v Nowom Sączi konalo spoločné plenárne zasadnutie VV PZRS a VV ZES, ktorého sa zúčastnili vedúci polnohospodárskeho oddelenia a hospodárenia potravinami ÚV PZRS — Jerzy Wojtecki a tajomník ÚV ZES — Roman Malinowski. Rokovaniu predsedal prvý tajomník VV PZRS Henryk Kostecki a predsedal VV ZES Zbigniew Baryła.

Na zasadnutí zhodnotili plnenie plánu rozvoja potravinárskeho hospodárstva v Nowosądzskom vojvodstve. Prirastok areálu lúk a pastvín o 2600 ha zmiernil nedostatok krmív, pričom možno na lúky a pastviny upraviť ďalších 20 000 ha pôdy na horských úbočiach. V chove je nadálej príliš mälo špecialistických gazdovstiev, a predsa produkujú 9-krát viac mlieka a 8-krát viac jatočného dobytka než ostatné gazdovstvá. Pre špecialistické gazdovstvá sú predovšetkým určené úvery. Iba v roku 1977 dostalo úver 270 takýchto gazdovstiev. Treba tu však zlepšiť finančné operácie. Vďaka úverom rolníci vybudovali 1300 hospodárskych stavieb. Ďalší rozvoj stavebníctva je základnou podmienkou rastu produkcie mlieka a mäsa. Dodávky stavebných materiálov stúpli sice o 120—170 percent, ale nadálej je to iba 70—90 percent potrieb.

V rozvoji hospodárstva je dôležitý chov oviec. Problém je však v tom, kde nájsť pastviny pre 60 000 oviec. Stálym problémom vidieka je aj nedostatok polnohospodárskeho náradia prispôsobeného horskym podmienkam — od transportérav až po kanvy na mlieko. Spoločnou úlohou straničkých organizácií a miestnych skupín ZES je stále pozdvihovanie významu rolnického povolania, vytváranie ovzdušia priaznivého pre pokrok na vidieku. Ostatne je už vecou výrobcov-rolníkov.

ZELOV

Dne 22. července t.r. se v klubovničke KSCaS uskutočnilo setkání zelovských občanov se zástupečnou Vojvodského národného výboru z Piotrkowa Trybuńskeho a zástupcom MNV.

Schúzi zahájil tajomník MV PSDS s. Henryk Stawiak. Situaci v bytové a průmyslové výstavbě v meste a pri-družených obcích zevrubne predstavil zástupce náčelníka mesta a obce Zelova s. Lech Radojewski. S. Feliks Clapa z VNV se ve svém obsáhlém a zajímavém referátu zabýval výstavbou v rámci celého vojvodství a podrobne vojvodského mesta a také Belchatowa, kterému byla přidelená největší částka z celkového stavebního fondu.

K otázce bytové výstavby v Zelově bylo řečeno, že stavba obytných blo-

k bude zahájena teprve po roku 1980. Avšak již dnes byly vytvorené príznivé podmínky pro soukromé stavby rodinných domků. Jsou přidělovány stavební parcely a také materiál. V záverečné diskusi na dotazy občanů odpovídali zástupci vojvodských a miestnych orgánov. Nutno zde uviesť prohlásenie predsedu textilného družstva z Maurycow Artura Mieleczarka, ktorý upozornil na stavební miesta v jeho obci. Maurycow leží v nejbližším susedství Zelova a většina půdy v jeho katastru je zařazena do 4. a 5. třídy.

WACŁAW LUŚCIŃSKI

SKUTOČNE NEVIDITEL'NÍ...?

Často pozeráme v televízii vysielanie o „neviditeľných rukách“, čiže o mladých, čo pomáhajú starým, osamoteným ľuďom.

Na Orave máme tak tiež „neviditeľné ruky“. Na rázcestí medzi Veľkou a Malou Lipnicou postavil Národný výbor peknú autobusovú zastávku, ktorá je veľmi potrebná najmä za nepriaznivého počasia, lebo zastávka je uprostred polí a nie je sa kde skryť pred daždom. „Neviditeľným rukám“ sa asi zastávka nepáčila, lebo v strene vyrazili takú dieru, že možno cez ni prejsť na druhú stranu. Starí to neurobili, boli to iste mladí ľudia a je to veru smutné.

U nás, v Dolnej Zubrici, sa tiež našli „neviditeľné ruky“, ktoré urobili dieru v stene autobusovej zastávky pri hasičskej remíze. Dokonca aj vieme, kto to urobil. Náš krajan Vendelin Vengrín prichytil mladých na mieste činu a ihneď reagoval. Ku krajanovi Vengrínovi sa pripojil kr. Milan Kulaviak. Keďže mladí videli, že to nie sú žarty, prosili týchto krajanov, aby o tom nikomu nič nepovedali a slubovali, že zastávku dajú do poriadku. Kr. Eugen Kulaviak, ktorý je richtárom v Dolnej Zubrici, sa obrátil priamo na rodičov týchto „neviditeľných ruk“ a prisne im nariadil, aby ich ratolesti svoj slab dodržali, čo sa aj stalo.

Nazdávam sa, že krajania z Malej Lipnice mali by svoje „neviditeľné ruky“ tiež prehovoriť, aby škody napravili a tak sa za svoju zastávku nemuseli hanbiť.

S.M.

MALÁ LIPNICA

Naša dedinka sa volá Malá aj keď je veľmi roztahnutá, ale žijú v nej pravcovití a šikovní ľudia. Mnohí z nich čítajú Život a sú radi, že majú časopis v rodnej reči. Krajania z Malej Lipnice by radi čítali ďalej Život, ale aj slovenské knihy, ktoré, žiaľ, zatiaľ v našej klubovni nemáme a predsa by sme si ich veľmi radi požičiavali a čítali, keď máme volnú chvíľu. Chybajú nám ďalej knihy, ale aj slovenské divadelné hry. Preto sa obracia s prosbou na Vás, milá redakcia a na Ústredný výbor KSCaS, aby ste nám pomohli.

Naša dedinka sa v posledných rokoch veľmi zmenila, ľudia budujú nové obytné domy, v ktorých majú vodu a elektrické svetlo a okolo domov pekné kvetinové záhradky. Na hornom konci dediny sme vybudovali novú školu a školu pri kostole sme reновovali a rozšírili. Musíme ešte vybudovali tretiu školu — na dolnom konci Malej Lipnice.

Nevyhnutne je potrebná v našej dedine materská škola, najmä v období intenzívnej práce na poliach.

Do klubovne našej Miestnej skupiny by sme tiež potrebovali mnoho vecí, keďže máme len jednú harmoniku a ani tá nie je v najlepšom stave. Boli by sme radi, keby nám Ústredný výbor KSCaS dal pre klubovnu hudobné nástroje, harmoniku, husle, trúbku a gitaru alebo mandolínu. Veľmi by sme chceli, aby naša klubovňa bola skutočne živým krajanským kultúrnym strediskom.

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

Redakcia: Myslíme si, že z knihami pre klubovnu MS KSCaS v Malej Lipnici by nemali byť problémy, lebo na ÚV KSCaS a na KOV sa nachádzajú dosť veľké zásoby slovenskej literatúry.

Najdôležitejšie je, že lipnickí krajania chcú pôsobiť a využívať kultúrnu činnosť a preto treba, aby ÚV, ale aj KOV im energickejšie pomohol.

Otzvú materskej školy adresujeme Gminnému úradu, lebo táto investícia je skutočne potrebná.

KACVÍN

Žijeme v 20. storočí, v období prudkého rozvoja. Každý z nás vidí obrovské zmeny, k akým došlo v povojnových rokoch. Stačí sa prejsť po dedinách Spiša a Oravy a uvidíme tieto zmeny skoro na každom kroku: buďto nové obytné domy, verejnoprospéšné budovy, obchody, školy, či iné budovy. Celá krajina je jedným veľkým staveniskom.

Nedaleko od našej obce, lebo iba 6 km, je také veľké stavenisko, na ktorom pracujú pováčine naši krajania — stavba priehrady na Dunajci. Je to nesmerne potrebná investícia. Dunajec je totiž rozmarou riekou, často vystupuje z brehov a robí veľké škody. Po vybudovaní priehrady na Dunajci prestanú záplavy. Zasa krajina bude mať nový zdroj elektrickej energie, ktorá je dnes tak potrebňa.

Samozrejme, tak veľká investícia vela zmeni na celom okolí. Po skončení výstavby vzniknú pri priehrade rekreačné strediská. A rekreačné strediská to je turistika, a to nie len pri samotnom jazere, ale aj u nás, vedľa to veľmi blízku.

Zatiaľ nevedno, ako sa miestne úrady a GS v Czorsztyne pripravujú na budúci turistický ruch. V Kacvíne sme doposiaľ mali dva potravinárske obchody, jeden v súkromnom dome a druhý v urbárskom. Vlani GS bol nútene zatvoriť jeden z týchto obchodov, keďže majiteľ domu vypovedal nájomní zmluvu. V našej dedine je 260 čísel a žije tu ok. 1000 obyvateľov. Jeden obchod pre celú dedinu je veru trochu málo. Predajná doba je využívaná na minútu, vedúci obchodu je veľmi usilovný, ale aj tak to nastačí.

O tejto veci sa diskutovalo na schôdzi, ktoré sa zúčastnil aj predstaviteľ GS v Czorsztyne. Na tejto schôdzi sa rozhodlo, že urbár — majiteľ pozemku, na ktorom sa nachádza starý obchod, predá ho družstvu GS v Czorsztyne, ktorý na nám vybude nový obchod. Bolo to pred niekoľkými rokmi. Čo ďalej? Na túto otázku dnes nemá kto odpovedať. Kacvínania by celkom iste pomohli pri výstavbe, ale GS sa neponáhla. Každý deň čítame v tlači o rozširovaní obchodnej siete, najmä na vidieku, ale u nás je to horšie, ako pred niekoľkými rokmi.

Pozemok, na ktorom by mal byť vybudovaný obchod, je podľa mňa dosť veľký a pri dobrom plánovaní by na nám mohla vzniknúť budova, ktorú by sa dalo využiť aj na iné účely, napr. kultúrne podujatia a pod. Pred niekoľkými rokmi vybudovali v Nedeči obchodnú budovu, ale tak skromnu, že dnes majú nedostatok miestnosti. V skladoch urobili výčap a obchod s údeninami a na uskladnenie tovarov hľadajú pivnice po celej dedine. Píšem to preto, že by som nechcel, aby aj u nás takto bolo. Príslove „Dvakrát pomysli a raz urob“ je stále aktuálne. Malo by sa teda dobré pouvažovať a pri plánovaní novej budovy myslieť aj na zvýšený turistický ruch v najbližšej budúcnosti.

A nakoniec sám termín začiatia výstavby. Dúfajme, že výstavba začne čoskoro, lebo Kacvínania už dlho čakajú na poriadny obchod. Dali stavebný pozemok, ale čakajú, že na tomto pozemku vznikne ďalej potrebná obchodná budova, ale zároveň plánovaná perspektívne, s možnosťou ďalej využitia.

S.S.

JUBILEJNÉ BLAHOŽELANIA

K nášmu 20. výročiu sme dostávali a stále dostávame veľa blažoželani. Uverejňovali sme ich v júnovom a júlovom čísle tohto roku. Dnes uverejňujeme ďalšie a ešte raz všetkým srdečne ďakujeme — redakcia.

Z OKAZJI XX-LECIA istnienia Wazsiego pisma skladam serdecne gratulace za uzyskane efekty i podziękow-

wanie za popularyzację osiągnięć społeczno-gospodarczych i kulturalnych Orawy życząc dalszych sukcesów i uznania wśród czytelników.

I sekretar Komitetu Gminnego PZPR w Jabłonce Orawskiej
JÓZEF STANEK

OSLAVUJEME 20. VÝROČIE od chvíle vydania prvého čísla Života a práve pri tejto príležitosti chcem Vám napiisať niekoľko slov najmä preto, že väčšina krajanov z našej obce predpláca tento časopis a so záujmom ho číta. Treba zdôrazniť, že priaznivcami Života sú u nás starší krajania, ktorí sa učili slovenčinu na škole. Pre nich sú to jediné noviny, ktoré môžu čítať v rodnom jazyku, ale krajanský časopis majú radi aj mladší, ktorí v nám vždy najdú niečo zaujímavé. V našej obci najväčší záujem o Život je vtedy, keď si krajania môžu prečítať článok alebo správu o sebe, o svojej práci, ktorú deň denne vykonávajú v prospech spoločnosti a krajiny. Život je pre nás, krajanov veľmi dôležitý aj preto, že dedinka takú ako naša, ktorú nenajdete na mape, nenavštievujú redaktori z tlače, rozhlasu či televízie a predsa Život je pre nás dôležitým oblokom do sveta. Snad nie je to príliš veľa, ale tie najdôležitejšie udalosti z našej dediny sú vždy v Živote a to je pre nás dôležité, že sa môžeme pochváliť tým, čo sme dobré urobili alebo vyžalovať sa na nedostatky alebo otázky, ktoré sami nemôžeme vybaviť.

Pri príležitosti 20. výročia vychádzania Života, všetci čitatelia z Harkabuza srdcne želajú celému redakčnému kolektívu všetko najlepšie, veľa zdravia a mnohých jasných dní. Mimoriadne vrelé želania všetkého najlepšieho, veľa zdravia a pracovných úspechov zasielame šéfredaktorovi Života Adamovi Chalupcovi, zakladateľovi časopisu.

Vieme, že vydanie prvého čísla Života pred 20. rokmi nebolo také jednoduché a za tú prácu a obetavosť čitatelia sú vďační.

FRANTIŠEK HARKABUZ
dopisovateľ Života
z Harkabuza

MILÁ REDAKCIA ŽIVOT! Na 20. výročie vychádzania časopisu prijmite slová uznania za vaše úsilie vynakladané v redakčnej práci, ktorá predsa nie vždy je jednoduchá a za prácu pre rozvoj našej organizácie. Zasielame vám srdcne želania všetkého najlepšieho a veľa pracovných úspechov.

Naša dedinka, Falšín, nemá veľa obyvateľov, ale skoro každý z nich si predpláca Život. Sme hrdí na to, že máme časopis, ktorý vychádza v našich rodnych jazykoch a sme vám za to skutočne veľmi povdáčení. Teraz sme spokojní aj s doručovaním Života, lebo ho dostávame pravidelne každý mesiac a nie tak ako predtým s mesačným oneskorením.

Milá redakcia, ešte raz vám srdcne ďakujeme za vaše úsilie a obetavosť v redakčnej práci, želáme vám, aby ste aj nadálej tak pracovali, ako do teraz a zasa sebe želáme, aby sme Život stále pravidelne odoberali.

S krajanským pozdravom

Za MS KSCaS
vo Falšíne
JOZEF NÁLEPKA — predsedá

POZDRAV Z ČSSR

Srdečný pozdrav z národopisnej exkurzie po Slovensku zasielajú študentky

ZOFKA CHALUPKOVÁ a
ANGELA KASPRZAKOVÁ

Srdečný pozdrav zo zájazdu po Juhomoravskom kraji posielajú študenti:

MARIA KOVALČÍKOVÁ
DOMINIK SURMA
EUGEN MIŠINEC
ANGELA KASPRZAKOVÁ
ĽUBOMÍR MOLITORIS

VÝSTÚPENIA

Kultúrnu spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku a jej činnosť úspešne reprezentoval na tohoročnom folklórnom festival v Detve súbor piesní a tancov Miestnej skupiny z Nedece pod vedením krajanky Žofie Bogačíkovej. Súbor prišiel do Detvy na pozvanie Odelenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej v rámci 50. výročia Československého ústavu zahraničného a 100-ho výročia slovenského vystavalectva.

Vystúpenie na Detve predchádzala prehliadka folklórnych súborov Spoločnosti a to: spojeného súboru mestských skupín z Novej Belej a Jurgova, súboru z Nedece a kapely Vengriňovcov z Privarovky, ktorá sa koná

Chytrá kapela Vengriňovcov MS KSCaS v Privarovke

Folklórny súbor MS KSCaS z Novej Belej a Jurgova

la dňa 22. júna t.r. v obecnom kultúrnom dome v Dolnej Zubrici. Na prehliadku prišlo vedenie Spoločnosti, predstaviteľia KOV na Orave a zástupcovia OZS MS z Bratislavys. Viera Kantárová, Lubica Bartalská a Martin Čeman. Prehliadku zahájil a vieď predsedca MS KSCaS v Dolnej Zubrici kr. Eugén Kott. Na prehliadke pohostinne vystupoval detský súbor zo školy v Privarovke, na ktorej sa vyučuje slovenčina.

Detský folklórny súbor zo školy č. 4 v Privarovke

Folklórny súbor MS KSCaS z Nedece

Vystúpenie krajanských súborov na prehliadke v Dolnej Zubrici sa páčilo obecenstvu, medzi ktorým boli aj hostia z OZS MS v Bratislave

Snímky: Karol Jabłoński

STARI ORAVCI ROZPRÁVAJÚ PREČO SA VOĽAKEDY BIJÁVALI?

V Hornej Zubrici na hornom konci býval slušný a pracovitý človek. Volali ho Mišinec pri kilometri a to preto, lebo akurát pri jeho dome bol mlyn. Raz som sa vracal z lesa a práve pri dome tohto Mišíncu ma zastihla búrka. Musel som teda u neho búrku prečkať a tak som mal čas sa s ním porozprávať. Položil som mu otázku, s ktorou som sa aj ja už párkrát stretol, prečo sa volakedy chlapci z Hornej a Dolnej Zubrice medzi sebou bijávali. Stačilo, že sa ich len niekoľko zišlo a hned bola z toho bitka.

★

Tento Mišinec mi povedal, že kedysi veľmi dávno, keď ešte v Zubrici nebolo kostola, ktorý dnes stojí, ludia v tejto dedine sa delili na tri vrstvy. Prvou boli zemania, ktorí bývali od miesta, na ktorom je obchod až po Ochlipov. Zemania sa cítili pánnimi, vyzývali až od ludí tretej vrstvy, ktorí boli najchudobnejší, aby sa im klanili a vôbec preukazovali im úctu.

K druhej vrstve patrili sedliaci, ktorí bývali od Košinovského potoka, čo tvoril hranicu medzi Hornou a Dolnou Zubricou, až po tzv. Horu Černic. Tito sedliaci nenávideli pánov zemianov, pretože sa im museli nielen klaniať a ruky im bozkávať, ale aj robiť u nich zadarmo. Zeman mal právo sedliaka aj biť a sedliak nemal právo sa brániť. Stávalo sa, že si pekný, šikovný sedliacky mládenec bral za ženu nepeknú zemiansku dcérku, aby aj on bol pánom. Ako vidíme

už len v samotnej Hornej Zubrici sa ludia neznášali.

Zasa v Dolnej Zubrici boli iní páni, volali ich soltyšania. Mali dve polia, ktoré sa nazývali: dolné soltyšstvo a horné soltyšstvo. Tieto polia Zubričanov podnes takto nazývajú. Hranicou soltyšstva bol potôčik, čo tečie od východu okolo trojčinky a druhý potôčik, čo tečie od západu popod „Puchalovku“ a potom sa vlievajú do Čierneho potoka, ktorý ma začiatok v Hornej Zubrici.

Tito páni soltyšania mali právo mať len jedného poddaného, ale už nevýzadovali, aby im ruky bozkávali sedliaci, ktorí bývali od spomenutej trojčinky až po horozubrickú hranicu.

Soltyšania mali výhradné právo voliť si richtára, či sa to sedliakom páčilo alebo nie. Tak len soltyšan mohol byť zvolený za richtára. Soltyšania nemuseli ani platiť dane pánonam na Oravskom zámku a vlastnili aj mlyn, od ktorého neplatili dane. Tento mlyn mlel aj sedliakom a mlel veľmi dlho, ešte donedávna. Bolo by dobre, keby sa mlyn zachoval ako architektonická pamiatka najmä preto, že je v nóm zachované aj vnútorné zariadenie. Ale vraťme sa k veci; dolnozubrickí sedliaci sa na svojich pánov soltyšanov tak nesťažovali, ako horozubrickí na svojich zemanov.

A teraz, po tom trochu zdlhavom, ale potrebom úvode, pokusím sa vysvetliť príčinu dlhej zvady medzi obojnimi dedinami. Soltyšania nezavideli zemanov aj preto, že keď bola verbováčka, chlapca, ktorý utiekol k zemanom, pandúri už nemohli prenasledovať. Okrem toho zemania si vyžadovali účtu od soltyšanov, ktorí sa im však považovali za rovných, čo zemania nemohli strieľať.

Ked' mali príležitosť, zemania chceli hociaj pásťami alebo palicami prinútiť soltyšanov, aby sa im klaniali. Ale soltyšania sa mali právo brániť, nie tak ako sedliaci, preto sa ani otklakat len tak nenechali. Dolnozubrických pánov soltyšanov mali sedliaci právo brániť a tak sa stávalo, že soltyšania neraz „poopravovali zuby“ zemania.

nom. Totiž keď sedliak brániac svojho pána aj dostal zaúcho, bol veľmi rád, že i on mohol dať pár zaúch zemanovi. Horozubrickí sedliaci svojich pánov nebránili, radšej sa spoza plotu pozerali, ako soltyšania so svojimi sedliakmi vyprašovali zemanom košeľe.

Ale horozubrickí a dolnozubrickí sedliaci sa medzi sebou nebijávali, to sa začalo až neskôr. V týchto dávnych časoch boli v Dolnej Zubrici polia úrodnejšie, preto Dolnozubričania si sial lan a vyrábali plátno a lanový olej. Sadili aj vela bôbu. Bola to pre nich veľmi užitočná rastlina, lebo kapusta, ovos a jačmeň dávali veľmi slabú úrodu. Zasa v Hornej Zubrici boli pozemky menej úrodnej, zarastené bučinou, smrečinou a k tomu ešte bolo hodne močiarov a trasovísk, preto sa ľuďom aj horšie vodilo. Ale pomáhalo si tak, že horozubrickí majstri vyrábali vozy, sánky, pluhy, tzv. „čerlice“ čiže krosná, na ktorých gázdinky vyrábali lanové plátno, ďalej drevé vidly, lopaty a kyjanice, ktoré u nás volali „kyjanie“ a bez ktorých žiadnen rolník nemohol pracovať. Horozubričania vozili svoje výrobky nielen do Jablonky, ale aj do Námestova, Trstenej a iné. Zásobovali skoro celú Oravu až po Kráľovany a preto ani im sa neviodilo najhoršie.

A práve vtedy sa začali tie hádky. Pyšní soltyšania nazvali majstrov z Hornej Zubricie kyjaníarmi, ale ešte pyšnejší zemania začali nazývať Dolnozubričanov bôbarmi. A začali sa bitky. Viťazi boli pyšní, ale porazení volali na nich spoza plotov: „Počkajte, keď pojedete do Jablonky, my vám to vrátime aj s interesom (interesom nazývali vtedy úroky). Keď zas druhá strana bola porazená volala: „Počkajte, keď pojedete do Černice, my vám to vrátime aj s interesom!“

Nuž ale z Hornej Zubricie museli chodiť cez Dolnú Zubricu a naopak a obe „bojujúce“ strany si samy pred sebou uzavreli cestu. Nebol by to veľu žart, keby niekto bol vo svojej dedine porazený. Bitky boli aj počas asentíry, bijávali sa regrúti medzi

sebou. Ich otcovia často chodievali s nimi a dohovárali im, aby boli mûdri a nebili sa. Často sa to aj podarilo, ale stávalo sa, že po ceste do Trstenej — samozrejme regrúti chodievali pešo — sa aj tak pobili. Vojenská komisia sa samozrejme nepýtala, odkiaľ chlapci majú hré na hlave a odreniny na rebrah, dobré o tom vedela.

Teraz, po vojne, nastal koniec bitiek a chlapci z Hornej Zubricie chodia pokojne do Dolnej Zubrice a opačne. Spolu chodievali na zábavy, na svadby a do práce autobusom. A keď sa niekedy nejaký chlapec po niekoľkých pohárikoch nemôže „vratať do kože“ hned zakročí milicionár a upokoji ho. Prezývky bôbари a kyjaníci už neexistujú. Všetko staré odchádzá, alebo putuje do múzea. Rolníci už nepoužívajú kyjanice, a len ojedinelí drevorubači ju potrebujú.

Bôb rolnici ešte pestujú, ale ho už nejedia. Je z neho výborná múka — krmivo pre ošípané, mladé ťelatá; aj kone ho rady žerú, lebo je bohatý na bielkoviny.

Ostali len názvy, soltyšstvo a zemianstvo, ale mladí, aj keď bývajú v jednom z nich nevedia, odkiaľ pochádzajú tieto názvy. Preto som to všetko opísal. Tí, čo čítajú Život, majú teraz možnosť sa to dozviedieť.

JÁN KOVALIK

ODEŠEL OD NÁS

Dne 17. června roku 1978 tragicky zahynul ve veku padiesiat deviat let člen našej Společnosti Václav Karel Matějka.

Na evangelickém hřbitově v Zelově se dne 18. června se zesnulým rozloučila rodina, přátelé, kamarádi a krajanská obec s převeckým sborem.

Cest jeho nezapomenutelné památky!

OV KSCaS v Zelově

VČELÁRSTVO — AKTUÁLNA TÉMA

Kvitli záhrady, ale ani nevelmi všimavého pozorovateľa muselo prekvapiť, že medzi kvetmi nelietali včely. Takto bolo aj počas teplých májových dní, kedy hudba tohto pracovného hymnu spriemňovala obyčajne jar a predpovedala bohatú „medovú žatvu“. Je to smutný fakt, aspoň z dvoch dôležitých dôvodov. Včely plnia nesmierne dôležitú úlohu pre úrodu takých rastlín, ako ovoce stromy a kry i iné kvitnúce rastliny, ako napr. repka či pohánka. Odborníci tvrdia, že pôsobnosť včiel môže zvýšiť úrodu týchto stromov a rastlín najmenej o päťdesiat percent. Druhým dôvodom sú značne výzivné a zdravotné vlastnosti medu. Táto situácia dokazuje, že včelárstvo je aktuálnou tému.

Je niekoľko príčin, ktoré rozhodli, že produkcia medu klesá z roka na rok. Skôr ako začneme o nich hovoriť treba konštatovať, že včelárstvo bolo

Včelárstvo, príjemný a užitočný koňček.

Včelin — zriedkový pohľad na našom vidieku.

September je mesiacom intenzívnych prípravných prác k sejbe ozimných obilní a medzikultúr. Nesmieme zabúdať, že s rozvojom mechanizácie, pôde hrozí prílišné stlačenie, čo má nepriaznivý vplyv na jej štruktúru. Preto treba obmedzovať prechod strojov po poliach a spájať ich do agregátov.

Používanie minerálnych hnojív nemôže nahradit organické hnojivá (maštárný hnoj, hnojovka atď.), ktoré sú nevyhnutné pre udržanie správnej štruktúry pôdy a rozvoja jej biologického života.

Pripomíname o výpnení kyslých pôd. Keď sme nevysiali výpno na strniškách pred plytkou orbou, môžeme to urobiť na jeseň.

Nemožno zabúdať na morenie obilia proti pliesňam (mykózam). Keď nevysievame kvalifikované zrno kúpené v obchodných skladoch (kde by sa malo moriť), robíme tento úkon na gazdovstve pomocou zvláštnych strojov na morenie a používame chemické preparáty dostupné v predajňach. Upustenie od tejto jednoduchej činnosti spôsobuje straty na úrode. Vlhké zrno morime priamo pred siatím.

Keď chceme mať dostatok vlastných krmív, využíplat sa siat ozimné žito na zelené krmivo, na jar môžeme ním krmíť zvieratá a zvyšok určiť na siláž.

Nesmie sa preťahovať s vykopávaním zemiakov. Je to dôležité najmä v prípade zemiakov na sadenie, ktoré keď sú dlhšie udržiavané v pôde podliehajú zemiakovej infekcii. Zemiaky na sadenie sa najlepšie skladujú v kopcoch. Kopce by

vždy doménou súkromného sektora v polnohospodárstve. Ešte pred niekoľkými rokmi 97 percent včelinov a 94 percent včelich rojov bolo v rukách milovníkov tohto chovu, súkromných rolníkov. Napriek pracovným ťažkostiam v polnohospodárstve zaoberali sa svojím koničkom, v ktorom príjemné sa spája s užitočným. Vyplati sa totiž vedieť, že včelin s 10 úlmi môže dať včelárovi zisk dokonca niekoľko tisíc zlých ročne. Ale keď v roku 1976 mali miesto známe ťažkosti s cukrom, mnohí zanechali chov včiel. A odvtedy máme starosti s medom. Bol to, — ako hovoria zainteresovaní — rok včelnej katastrofy. Náhle sme stratili 220 000 včelich úlov, čiže okolo 20 percent celkového množstva a možno aj viacej. Samozrejme nepodceňujme záporný vplyv neracionálnej chemizácie polnohospodárstva.

Med je tovarom vyhľadávaným na domácom trhu, ale aj výborným tovarom na vývoz. Naposledy vyrábame sedem tisíc ton medu ročne. Podľa odhadov odborníkov mohli by sme vyrábať trikrát toľko. Ale to je, ako sme už povedali, iba jedna strana mince. Druhou stranou je význam včelárstva v potravinárskom hospodárstve. Abi sa zamedzilo pokles stavu včiel, administratívne orgány schválili pred niekoľkými rokmi rozhodnutia o rozvoji tohto odvetvia produkcie. Tomuto cielu malo slúžiť tvorenie veľkých včelinov v socialistickom sektore polnohospodárstva a v družstvách rolnických krúžkov (SKR). Avšak koncentrácia včelárstva nemala vplyv na jeho rozvoj hlavne preto, že socialistický sektor považoval tento chov za okrajovú činnosť a SKR-y taktiež neboli v stave poradiť s týmto problémom. To všetko neznamená, že včelárstvo nemôže a nemá byť plánovaným výrobným odvetvím. Ale v našich podmienkach najlepšie bude tomu prospievať dekoncentrácia a odstránenie existujúcich doteraz rozvojových brzd.

Chovatel musí predovšetkým dostať lacný cukor, môže to byť neočistený cukor. Nemal by taktiež vyhľadávať iné veci, ktoré potrebuje pre svoj včelin. A konečne naskytá sa tu široké pole pôsobnosti polnohospodárskym službám — treba rozšíriť propagáciu včelárstva, ako aj odborné inštruktáz. Musíme to urobiť ak chceme, aby naša krajina oplývala medom.

MB

AUGUST

Je to mesiac najkrašieho rozkvetu leta a čas priprav na budúcu sezónu v polnohospodárstve. Hovorí o tom ľudová pranostika, že: Na Bartolomeje (24.8.) jde se v lète do kostela a na podzim zase ven; alebo — od Bartolomeje slunce tolík již nehřeje.

Ke ho poľský názov — sierpień, česky — srpen a názvy iných slovenských národov nadvádzajú na ťažkú prácu rolníka počas žatvy a na srp. V starej Rime tento mesiac nazývali august na počesť cisára Octaviana Augusta, čo malo symbolizovať, že bol svätý, uznešený, ctihoný. Od Rimánov prevzali tento názov mnohé iné národy — aj po slovensky sa nazýva august.

August je najteplejším mesiacom leta, počita sa, že má 16 percent všetkého tepla roka. Je aj najzdravším mesiacom. Spôsobom býva oblačno a teplo. Na prelome prvej a druhej dekády prichádzajú veľké horúčavy, po ktorých sa ochladí. Najväčšia oblačnosť s búrkami býva ok. 18—21. augusta, dažde sú pováčsine prudké a krátke, málo sa stretáva celodenných dňaždov. Koncom mesiaca nastáva obyčajne vyjasnenie, na mnohých miestach je veľmi pekne a teplo. Vysoké teploty sa niekedy udržujú aj po západu slnka.

Ludové pranostiky hovoria, že keď v prvom týždni počasie bude stále, potom zima bude dlhá a plná snehu: — Jasny začiatok augusta vešti mieru zimu; — Jaké je počasí na sv. Vavrinec (10.VIII.), takové se udrží po niekoľkých dňa; — Aké počasie Bartolomej máva (24.8.), také aj v septembri býva; — Keď v auguste od severu fúka, nastáva obvykle sucho; — Keď august vresy rozvíja, jeseň krátká, rýchle uplyva.

V júnovom čísle sme upozorňovali na zvláštny jav v našej slnečnej sústave, ktorý — astronómovia nazývajú „Jupiterovým efektom“. Je to postavenie všetkých planét, ktoré spolu so Zemou obiehajú okolo Slnka, v jednej línií s týmto centrálnym nebeským telesom a hlavným prameňom energie, ktorá prichádza na Zem.

Takéto postavenie planét kružiacich po eliptickej línií okolo Slnka sa uskutočňuje každých 180 rokov. Je to postupný proces. Začal sa tento rok

a bude pokračovať do leta roku 1982, keď Merkúr, Venuša, Zem, Mars, Jupiter, Saturn, Urán, Neptún a Pluto sa postavia po jednej strane nášho Slnka.

Tento jav vyvolal mnoho polemic kých diskusií medzi astronómami, kastrofické predpoveze a dokonca astrologické veštby, ktoré nepredpovedajú nič dobré. Podľa niektorých astronómov, zoradenie sa planét v jednom rade so Slnkom môže zosilniť gravitačné sily naoko, že spôsobia rast slnečnej aktivítu, ako aj silné zemetrasenia, pričom mimoriadne postihnutá má byť Kalifornia. Pripomína sa pri tejto priležitosti, že zemetrasenia, ktoré postihujú Kaliforniu, vyskytujú sa práve v cykle ok. 170—180 rokov. Má to podporovať gigantická trhliava v zemskej kôre — tzv. zlom San Andreas, tiahnući sa na území Kalifornie v dĺžke vyše 1000 km. Práve v oblasti tohto zlomu sú z času na čas tektonické pohyby, ktorých výsledkom je zemetrasenie.

Nie všetci vedci súhlasia s týmto katastrofálnymi predpoveďami, predovšetkým astrofyzici. Ale ani oni nevylučujú možnosť výskytu v tomto čase istých anomalií, napr. poruch magnetického poľa, prudkých vetrov a obdobia bezveterného tieha. Niektorí vedci sa domnievajú, že planéty sa v lete roku 1982 nezoradia do jednej línie, ale budú rozhodené v oblúku. Astronómovia tiež vypočítali, že štyri najväčšie planéty našej slnečnej sústavy: Jupiter, Saturn, Urán a Neptún budú v roku 1982 vo veľkej vzdialenosťi od seba, čím ich pôsobenie na Slnko bude oveľa menšie ako pôsobenie Mesiaca na našu planétu.

Niekto vedci zasa tvrdia, že výskum skoro 30 000 zemetrasení, aké boli v našom storočí, mali dokázať, že seizmické otrasy vôbec nesúvisia so slnečnou aktivitou. Podľa nich môžu na Zem pôsobiť oveľa viac susedné planéty, čiže Mars, Venuša a Merkúr. Teda vplyv „Jupiterovho efektu“ nebude nebezpečný.

Naposledy sa tiež objavila originálna hypotéza, podľa ktorej naša slnečná sústava v istej polohe sa môže stať akoby gigantickou anténou, zachytávajúcou gravitačné vlny z jadra galaxie. Ako dôkaz sa uvádzajú záhadné zmeny rýchlosťi kozmických sond Mariner 6 a 7 počas ich letu k Marsu. Tieto gravitačné vlny môžu byť príčinou výbuchov na Slnku a snad aj zemetrasení. Táto teória nema zatiaľ príliš mnohých zástanov a nieto dokazov, aby bola pravdivá. Avšak všetko poukazuje na to, že diskusia o „Jupiterovom efekte“ sa stáva stále živšia.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA — SEPTEMBER-ZÁŘÍ

September je mesiacom intenzívnych prípravných prác k sejbe ozimných obilní a medzikultúr. Nesmieme zabúdať, že s rozvojom mechanizácie, pôde hrozí prílišné stlačenie, čo má nepriaznivý vplyv na jej štruktúru. Preto treba obmedzovať prechod strojov po poliach a spájať ich do agregátov.

Používanie minerálnych hnojív nemôže nahradit organické hnojivá (maštárný hnoj, hnojovka atď.), ktoré sú nevyhnutné pre udržanie správnej štruktúry pôdy a rozvoja jej biologického života.

Pripomíname o výpnení kyslých pôd. Keď sme nevysiali výpno na strniškách pred plytkou orbou, môžeme to urobiť na jeseň.

Nemožno zabúdať na morenie obilia proti pliesňam (mykózam). Keď nevysievame kvalifikované zrno kúpené v obchodných skladoch (kde by sa malo moriť), robíme tento úkon na gazdovstve pomocou zvláštnych strojov na morenie a používame chemické preparáty dostupné v predajňach. Upustenie od tejto jednoduchej činnosti spôsobuje straty na úrode. Vlhké zrno morime priamo pred siatím.

Keď chceme mať dostatok vlastných krmív, využíplat sa siat ozimné žito na zelené krmivo, na jar môžeme ním krmíť zvieratá a zvyšok určiť na siláž.

Nesmie sa preťahovať s vykopávaním zemiakov. Je to dôležité najmä v prípade zemiakov na sadenie, ktoré keď sú dlhšie udržiavané v pôde podliehajú zemiakovej infekcii. Zemiaky na sadenie sa najlepšie skladujú v kopcoch. Kopce by

mali byť úzke, plytké, s teplotou nie vyššou ako +5°C.

Jednou z najlepších metód konzervovania krmív je ich silážovanie. Menšie straty sú vtedy počas ich skladovania a dostávame po každej stránke vysokohodnotné krmivo.

Na silážovanie sa hodia všetky krmivá. Ide iba o to, aby sa správne silázovalo, čo znamená: výber patričného zloženia surovín, použitie správnej technológie, dobrá príprava nádrží.

Veľmi dobré sa silážujú všetky rastliny, ktoré obsahujú vela cukru. K týmto krmivám patria: listy cukrovej repy, kukurica, kapusta, slnečník, obiliny, kŕmna repa, mrkva, zemiaky, ako aj odpadky polnohospodársko-potravinárskeho priemyslu, ako o.i. repné výlisky, melasa, pivovarský vývar, ovocné výlisky.

K rastlinám, ktoré sa ťažie silážujú, patria predovšetkým, výkvetné, ako lucerna, ďateliná, miešanky strukovín, peluška, vŕbky, bôb a rôzne lúčne rastliny. Tieto rastliny možno silážovať, keď k nim pridáme krmoviny bohaté na cukor, o ktorých sme už písali. Keď máme nedostatok takýchto rastlín, môžeme pridať sŕvátku, parené zemiaky alebo obilný šrot. Siláž z rastlín bohatých na cukor sa ľahko dari v provizórnych nádržiach. Krmoviny, ktoré sa ťažie silážujú, vyžadujú riadne silážne jamy.

Nesmieme zabúdať, že zemiaky určené na krmivo sa silážuje vcelku, ale predtým sa ich parí. Sú výborným prídavkom k iným surovinám a možno ich tiež silážovať zvlášť.

Keď pripravujeme siláž v zemných jamách — na dno dávame vrstvu pliev alebo sečky, ktoré pohlcujú nadmerné množstvo rastlinných štiav a chránia siláž pred znečistením. Mali by sme tiež vysílať dno a boky jamy silážnym papierom. Rastlinnú masu v jame ukládame vrstvami a pevne stláčame, najmä pri stenách nádrže. Stláčanie zelenej masy možno uskutočňovať rôznymi spôsobmi podľa veľkosti nádrže.

Každú nádrž treba naraziť naplniť doplná. Keď z akéhokoľvek dôvodu musíme prerušiť naplnenie, krmivo uložené v jame treba dobre prikryť a patrične zaťažiť. Po naplnení jamy kladieme na povrch siláže silážny papier alebo slamu a až potom zakryvame zemou. Pôsobenie hrubej vrstvy zeme je účinnejšie, keďže nielen izoluje siláž pred prenikaním vzduchu, ale zároveň ju aj stláča.

Krmivá sa najlepiej silážujú v riadnych silážnych jamach. Preto každé gazdovstvo zamerané na rozvoj chovu by malo mať silážnu jamu patričného objemu — podľa potreby. Pri výstavbe silážnych jám možno počítať s pomocou patričných inštitúcií, hľavne keď ide o zásobovanie materiálmi potrebnými na výstavbu. V programe rozvoja chovu, ktorý si vyžaduje zvýšenie krmovinovej základne sa totiž prepokladá rýchly rast silážovania krmív, ako overenej a v našich podmienkach najlepšej metódy skladovania a zušľachťovania krmovinových zásob.

S.D.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Turista, ktorý cestoval na bicykli cez indický štát Radža, poprosil dievča pracujúce na dvore o pohár vody. Keď vypil vodu, zhromaždil sa okolo neho dav sedliakov, ktorí tvrdili, že sa musí s dievčaťom oženiť, lebo takto káže tamojšie právo. Pred manželstvom ho zachránilo iba to, že už bol ženatý a mal dve deti.

Zeny fajčiarky sa skôr dostávajú do klimakteria ako nefajčiarky. K takýmto záverom dospeli holandskí vedci po vyšetrení šest tisícien vo veku 40 až 60 rokov.

Tento rok, po prvýkrát od založenia (t.j. od roku 1753) Britský jazdecký klub prijal za členky tri ženy, ktoré však majú zakázaný vstup do miestnosti klubu. Taká už je anglická tradícia.

Originálnu kanceláriu založil v Madride 33-roný Orlando Graciana. Jeho zákazníkmi sú nesmelí muži, ktorí nemajú odvahu poprosiť o ruku svoju vyvolenú. Kancelária ponúka o.i. služby „trubadúrov“ na úvazku, ktorí na objednávku sú ochotní zaspievať serenádu pod oblokom milovanej. Za vyznanie lásky vydať žene je dvojnásobný poplatok pre dodatočné nebezpečenstvo.

Nórskia zástankynia rovnoprávnosti žien, ktorá bola v nemocnici v Bergen nesúhlasať, aby jej urobili transfúziu mužskej krvi. Čakala až sa prihlásila žena s jej krvnou skupinou.

HUMOR

Dopravná hliadka pristaví auto v noci:

— Viete o tom, že vám nesvetia zadné svetlá?

Vodič vyšiel z auta, zdupnel chytíl sa za hlavu a horekúc pobehoval sem a tam. Jednému z hliadkujúcich ho prišlo lúto a chcel ho utešiť:

— Ved' už tolko nenariejkajte. Nie je to až tak zle...

— Že nie? — zastenal vodič. — Tak mi povedzte, kde mám príves so ženou a detmi.

Dovolenkový rozhovor:

— Cloveče, predstav si, na tej nudistickej pláži ešte aj čašník chodil úplne nahý!

— Ako si vedel, že je to čašník?

— Pretože to nebola čašníčka...

Syna, ktorý bol prvý raz v škole, sa pýta matka:

— Tak, čo Jožinko, čo ste sa v škole naučili?

— Nič, a kázali nám prísť zajtra!

— Je na čase, abys se oženil, synu — říká otec — musíš si najít ženu, ktorá by mela podobné zájmy ako ty.

— Tati, co bych dělal s manželkou, ktorá by běhalá za ženskými?

Žena: Za co jsi utratil 50 zlotých?

Muž: Viš, drahoušku, peníze jdou ako voda. Za nic 20 zlotých, pak jsem ti chtěl koupit květiny — to máš 30 zlotých a vidíš, hned je 50 zlotek pryč.

POVEDANÉ, PREČÍTANÉ

Ani ten najgalantnejší muž neuvoľní žene vedúce miesto. (M. Kenda)

Nešťastie nikdy nechôdi samozrejme. Vždy s ním kráčajú spolu pracovníci. (Roháč)

Ludia sa rodia voľne a rovné, ale potom sa niektorí ženia. (M. Jouhandeau)

Po prednáške filozofie študenti diskutujú:

— Clovek, ktorý ustúpi, keď nemá pravdu, je mudrca.

— Áno, ale človek, ktorý ustupuje, hoci má pravdu, je ženatý.

Z AMOROVY LOUČKY

Zeny se brání útočice a rovněž útočí neočekávaným odevzdáním. (O. Wilde)

Zena je jak božská pochoutka, pokud ji nepřipravil däbel. (Shakespeare)

Láska kvete v každém veku: 86letá Vita Poleriová z Palermo se zamilovala do 86letého Ignazia Collica. Protože rodiny obou zamilovaných protestovaly proti jejich sňatku, milenci prostě uprchli.

VÍŠ, ŽE...?

Statisticky vypočítali v bozech, v akej miere sú rôzne druhy vzrušenia či rozčúlenia nebezpečné pre dobrú prácu srdca. Tak teda na zmenu práce srdca pôsobia: smrť spolumanžela — 100 bodov, rozvod — 73 body, nehoda alebo nebezpečné onemocnenia — 53 body, soばš — 50 bodov, odchod do dôchodku — 45 bodov. Dokonca aj taká udalosť, ako hádka so svokrou — 20 bodov, ťažkost so šéfom — 23 body, zmena pracovného času — 20 bodov, dovolenka — 13 bodov.

Viac vzrušení spolu môže zapričiniť infarkt. Takou hranicou sumou je 300 bodov.

Z DOMÁCÍHO HRNCE

Niklované časti sporáku a vodovodní kohoutky nad drezom a v koupelni jednou za čas vyčistíme hadříkem namočeným v teplém octe, pak je opláchneme studenou vodou a do sucha vyleštíme flanelovým hadříkem.

Teplým octem s trochou soli také odstraníme žlté skvrny, ktoré se tvoří na smaltované vaně nebo drezu.

mladým mladším najmladším

Veselo je s dedkom

TEXT A HUDBA: ALOJZ ČOBEJ ● NOTOGRAF: JOZEF KLOCHÁŇ

Veselo

Tvrda kôrka na chlebe a v tej kôrke striedka.
Rastie konár na strome, na konári list.
Vesely je celý byt, keď má dedko príš.

CHA * CHA * CHA

Pride Petrík zo školy a už vo dverách naňho otec zvolá, aby sa prišiel pochváliť.

Petrík sa nešťastne dívá na otca a potom s pláčom spustí:

— Ocko, toto vy... vys... vysvedčenie ne... nes... nesmieš viďet!

— A to už prečo? — pýta sa otec.

— Pretože... súdružka učitelka povedala: Až tvoj otecko uvidí toto vysvedčenie, určite ho rani mŕtvia !!!

— Ďuro, viēš sa potápať?

— Potápať sa viem, ale vynárať sa neviem!

KONČIA SA PRÁZDNINY

— Čo to chceš vynájsť? — pýtali sa kamaráti Miška Fazulku.

— Ale, ludia teraz stále drkocú zubami, tak sa snažim premeniť to drkotanie na teplo...

CHI * CHI * CHI

August

Prázdniny sa skončili a začal sa nový školský rok, dievčatá a chlapci! Dúfame, že ste sa vrátili do školy zdraví, svieži, oddýchnutí. Predpokladáme, že ste vo vašej škole pekne privítali nových školákov — prváčikov. Budte k nim ohľaduplní a pomáhajte im, ako sa na starších školákov patrí.

Škola

TEOFIL MACEJKA

Škola je plnučká nových tvári. Celý svet čaká ich v slabikári.

14 ŽIVOT

Cíllo 8/1978 Ročník 21

Dobrý deň

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

Slniečko, guľa žiarivá,
v zlatej sa kadi umýva.
Celé v tej kadi ozlatelo:
má zlaté vlásy, zlaté telo.

Čarovné teplo z neho letí,
oblieva svet, i kŕdeľ detí.
Tuná je svetlo — tamto tieň.
Pozdravte slnko!

Dobrý deň!

ODKIAL MÁME VECI

ZNÁME

●

ODKIAL MÁME VECI

Z hliny vypálime v peci pekné keramické veci

Jedného dňa vzal hrnčiar kus vymiesenej hliny, roztočil hrnčiarsky kruh a pod rukami mu vyrástol džbán s pyštekom ako vtáči zobák. Namaloval naň obrázok, a keď ho vypálený vybral z pece, zazelenala sa tráva, v ktorej sedelo bosé dievčatko s húskami. Džbán sa mu páčil. Usmial sa, naplnil ho vodou a postavil na policu medzi ostatný riad.

V noci, keď všetci z dielne odišli, nakukol cez okno mesiac. Obzeral si lúčom hrnčeky, džbány a tanieriky, keď sa zrazu ozval pláčlivý hlas:

— Húsky sa mi rozutekali. Ako ich nájdem bosá. Tráva je zarosená, studená, kto mi len pomôže!

— Počuli ste to! Hrnčiar zabudol namaloovať husiarke topánky, — rozprávalo si sedem trpaslíkov z tanierika, ale žiadnený nepomohol.

Husiarka sedela v tráve, nôžky si ohrievala pod skúničkou a slzy jej tiekli po ličkach, až bol celý džbán mokrý. Jedna kvapka spadla na tanierik, rovno na nos kominárikovi, ktorý spal za komínom.

— Kto ma to budí? — utiera sa a obzeral sa dookola.

— Husiarka plače, zima jej je na nôžky, — ozval sa pastierik na bruchatej šáločke.

— Nerumádzgaj, pomôžem ti — vyliezol k nej po rebríku, zohral v dlaniach studené prsteňky a obul jej svoje veľké topánky:

— Môžes ich mať celú noc, mne je za komínom teplo.

Husiarka našla stratené húsky a spokojná zaspala s kominárikovými topánkami.

Boli najšťastnejší pár v hrnčiarskej dielni. Každé ráno si prišiel kominárik po topánky, aby hrnčiar nič nezbadal a husiarka mu potajme robila z peria metličku na vymetanie peci.

Jedného dňa predal hrnčiar tanierik s kominárikom. Dievčatko celú noc preplakalo. Od slz bol mokrý džbán, ba aj polica pod ním. Keď to hrnčiar zbadal, povedal si:

— Je pekný, ale načo mi je džban, ktorý tečie, — a vyhodil ho na smetisko.

Ani kominárikovi sa v novom dome nevídalo dobre. Tak veľmi smútil za husiarkou, až mu jedného dňa od žiaľu srdiečko puklo. Rozbitý tanierik vydobili. Dopadol vedľa džbána, na ktorom sedela uplakaná husiarka. Boli šťastní, že sa stretli a hovorili si, že sa už nikdy nerozidú.

Jedného dňa išiel okolo chlapček s mamičkou.

— Pozri, aké pekné dievčatko je na džbáne. Ale aké má veľké topánky! A kúsok tanierika s kominárikom leží tak blízko, ako keby sa držali za ruky. Mamička, zoberme si ich domov!

Od tých čias stáli vedľa seba na polici medzi medvedom a autičkami. Držali sa za ruky, lebo chlapček nedovolil, aby ich od seba oddelili.

HLINA

Máme nadostáč hliny tehliarskej, hrnčiarskej aj porcelánovej. Keď ich rozrobíme s vodom, dostaneme zvláštne cesto, z ktorého sa po vysušení vymodelujú rôzne predmety a vypálujú sa v keramických peciach. Z obyčajnej tehliarskej hliny vypálenej do červena, robia sa tehly alebo škrídlice. Porcelanová hlinina sa nazýva kaolin. Mieša sa s kremeňom a živicou a vypáluje sa do biela. Vyrába sa z nej porcelánový riad.

NECH ŽIE ŠKOLA

AKO SA JANÍK UČIL

ANATOL STERN

Dvakrát tri bolo naozaj šest!... Neslýchané! Aj osol vie násobilku!

Janík išiel ďalej. Za plotom sa s krikom hádali husi s veľkým gunárom s červeným zobákom.

Spýtal sa býčka:

— Vieš ty môj milý, kolko je 2×2 ?

— Býček bez rozmýšľania zamúčal štyri: „Mmu”...

Janík nazrel rýchlo do knižky. Skutočne, tela malo pravdu. Dvakrát dva bolo štyri. No, no, to znamená, že telatá vedia násobilku!

Zašiel Janík do stajne, kde stál oslik. Spýtal sa ho:

— Vieš ty, môj milý, kolko je 2×3 ?

Oslik bez rozmýšľania zaklepal šest krát kotypom.

Janík nazrel znova do knižky. Správne!

Janík rozmýšľal, ale nemohol si spoľať:

— To predsa vie každá hus!

Nato sa učitel spýtal:

A kolko je 2×3 ?

Janík rozmýšľal, no nevymysiel nič a tak riekoval:

— Vedť to vie aj osol!

Napokon sa učitel opýtal:

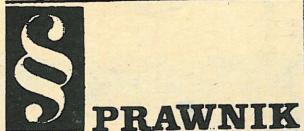
— Možno mi teda povieš, kolko je 2×2 ?

Janík rozmýšľal dlho, dlho, predĺženo, ale märne — a nakoniec riekoval:

— E, to predsa vie aj tela!

Vtedy učitel pokrčil plecami a zvolal:

— Po prvý raz vidím chlapca, ktorý vie menej ako osol, tela a hus!

Na prošbu naszego Czytelnika z Zubrzcyc Dolnej wyjaśniamy na czym polegają kompetencje naczelnika w sprawach rolnych.

Naczelnik gminy ma szerokie kompetencje w różnych sprawach. Dotyczy to również rolnictwa i leśnictwa. Warto omówić najważniejsze z tych spraw podlegające kompetencji i realizacji naczelnika gminy.

Wszelkie decyzje w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych leżą w gestii naczelnika. Realizuje on je w oparciu o ustawę z 26 października 1972 roku o ochronie gruntów

rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów. (Dz. U. nr 27, poz. 249). Podobnie naczelnik ma szerokie uprawnienia w dziedzinie scalania i wymiany gruntów. Ma to szczególne znaczenie w terenach, w których istnieje uciążliwa szachownica pól chłopskich, uniemożliwiająca racjonalne wykorzystanie ziemi. Sprawy te reguluje ustawa o scalaniu i wymianie gruntów z 24 stycznia 1968 roku (Dz.U. nr 3, poz. 13). Analogicznie naczelnik decyduje w zakresie regulacji własności gospodarstw rolnych. Ustawa na której opierają się decyzje została uchwalona przez Sejm 26 października 1971 roku (Dz.U. nr 27, poz. 250) i stworzyła solidne podstawy do regulowania stosunków własnościowych na wsi. Dodać należy, że również obrót nieruchomościami państwowymi (PFZ) jest w kom-

Naczelnik gminy posiada uprawnienia w przejmowaniu gospodarstw rolnych za rentę i spłaty pieniężne oraz spełnia wiele ważnych czynności przy sprawach emerytalnych rolników, jak również w sprawach przemysłowego wykupu nieruchomości rolnych. Dodać trzeba, że w oparciu o ustawę o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z 29 czerwca 1963 roku (Dz. U. nr 28, poz. 169) naczelnik posiada szereg uprawnień dotyczących regulo-

wania samorządności rolników.

Naczelnik reguluje też takie sprawy jak wywłaszczenia, stosowanie ulg podatkowych i umarzanie należności rolników na rzecz państwa, w wyznaczaniu terenów budowlanych i sprzedaży działy budowlanych. Szerokie kompetencje posiada w dziedzinie rozwoju specjalizacji produkcji rolnej.

Nigdy dotąd tyłu spraw istotnych dla rolnika, nie można było załatwiać na miejscu, w swojej gminie. Praktyka dowodzi, że to zdaje egzamin wszędzie tam, gdzie kontakt z obywatełami jest codzienny, a znajomość potrzeb i problemów jest dogłębna. Taki cel miała reforma administracyjna z 1 czerwca 1975 roku.

M.B.

CHOROBY ŚWIŃ PRZEZ ZŁE ODŻYWIANIE

Swinie jak i inne zwierzęta potrzebują do swojego rozwoju różnych składników pokarmowych. Organizm świń wykonuje pracę, a do wykonania tej pracy potrzebna jest odpowiednia energia (siła). Te energie czerpie zwierzę z tzw. węglowodanów, które pod postacią mąki lub cukru znajdują się w dużej ilości w ziemiakach, burakach, marchwi oraz zbożu. Gdy zatraknie węglowodany, świnie zaczynają zużywać swój tłuszcze. Drugim koniecznym składnikiem paszy jest białko. Białko stanowi główny materiał, z którego jest zbudowany organizm zwierzęcia. Ten właśnie budulec musi być dostarczony świńi w po-

żywieniu, gdyż inaczej przestanie się rozwijać, a nawet żyć. Poza tym wieemy, że mięśnie i inne narządy zużywają się i stale muszą być odnawiane. Białko z paszy świnia przetwarza na swoje białko. Duże białko zawiera ją pasze treściwe. Pasze zielone także dobre siano i rośliny motylkowe zawierają oprócz węglowodanów dość dużo białka. Jeśli nie damy w paszy węglowodanów i białka lub damy ich za mało — świnie będą chude i niedorozwinięte. Mleko np. zawiera wszystkie potrzebne zwierzęciu do życia składniki pokarmowe. Oprócz węglowodanów i białka, zwierzętom potrzebne są pasze śrutowe, witaminy i sole mineralne. Witaminy znajdują się w paszach, nawet w bardzo małych ilościach, silnie wpływają na rozwój i sprawne działanie organizmu. Choroby wywołane brakiem witamin zdarzają się najczęściej w zimie lub na przedźwieku. Dzieje się tak dlatego, że

duża ilość witamin znajduje się w zielonych roślinach, w świeżej marchwi a pasz tych często w zimie brak. Schorzenie to najczęściej występuje u zwierząt młodych, a więc prosiąt i warchlaków. Dawanie samego gotowanego pokarmu powoduje u zwierząt ospalność, chwiejny chód oraz zatrzymanie wzrostu. Często musimy dodawać do paszy wapna pastewnego lub kredy szlamowanej, są to bowiem najpotrzebniejsze sole mineralne. Jeżeli występuje brak soli mineralnych mamy u zwierząt do czynienia z krzywicą. Chodzi tu szczególnie o brak wapnia i fosforu, które są niezbędne do wytwarzania kości. Kości ulegają wtedy skrywieniu, prosiąta tracą apetyt, są mało ruchliwe, zagrzbują się w słomie, liżą ściany, a chód jest sztywny. Aby uchronić małe świnie przed krzywicą, należy je często wypuszczać, gdyż ryją w ziemi znajdują trochę potrzebnych soli mineralnych, prócz tego

należy podawać im wapno pastewne i listki z konicyzny. Prócz schorzeń wywołanych brakiem niektórych składników w karbach są choroby wywołane przekarmieniem lub żywieniem paszą zepsutą. Jeżeli dajemy karmę spleśniłą, spowodujemy wystąpienie biegunki. Poza tym świnie są bardzo wrażliwe na dużą zawartość zwykłej soli w paszy. Zatrucie solą powoduje u świń objawy szalu. Sam sposób żywienia też jest bardzo ważny. Zwierzęta należą karmić zawsze o tej samej porze, gdyż inaczej zle wykorzystują karmę i gorzej się tuczają. Szczególnie starannie trzeba karmić sztuki małe oraz maciorę, które karmimy tym lepiej im więcej ma ona prosiąt. Zwrać uwagę, aby ziemniaki, których skarmiamy, były tylko świeże uparowane, gdyż po paru godzinach od uparowania są zupełnie pozbawione witamin.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA

A TERAZ PRINÁŠAME
PÁR RECEPTOV NA
BEŽNÚ PRÍPRAVU HRÍBOV:

HUBOVÁ POLIEVKA

Rozpočet: 160 g čerstvých alebo 10 g sušených hub, 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 20 g cibule, 20 g suchého postrúhaného cesta, voda, sol, čierne korenín, zelený petržlen.

Cisté huby pokrájame, vložíme do vody a varíme. Z masti a múky pripravíme červenú zápražku,

pridáme do nej postrúhanú cibuľu, popražíme, zalejeme vodou, osolíme, pridáme k uvareným hubám a spolu ešte povarieme. Nakoniec zavaríme cesto, pridáme posekaný zelený petržlen a okorenínme. Do hubovej polievky môžeme pridať korenív zeleninu, zemiaky alebo krupý.

HRÍBOVÉ KROKETY

Rozpočet: 1/2 kg hríbov, 20 g masti, 20 g cibule, 100 g žemlí, 20 g krupice, 60 g strúhanku, 80 g masti, 1 vajce, voda, sol, čierne korenín, strúhanka na obaľovanie.

Na masti zapeníme pokrájanú cibuľu, pridáme umyté, pokrájané hríby,

trochu vody a prikryté dusíme, potom k nim pridáme namočené, vytlacenie žemle, vajce, krupicu, strúhanku, čierne korenín, soľ, všetko dobre premiesame a necháme chvíľu stáť, aby krupica napučala. Potom na doske vyspanej strúhankou formujeme valčeky, ktoré vyprážame v horúcej masti.

HUBOVÝ PAPRIKÁŠ

Rozpočet: 500 g čerstvých hríbov, 20 g masti, 50 g cibule, červená paprika, čierne korenín, soľ, 2 dl kyslej smotany, 20 g hladkej múky.

Cibuľu posekanú nadrobno dáme na mast a necháme zapeniť. Potom pridáme červenú papriku, mleté čierne korenín a očistené, pokrájané huby,

posolíme a prikryté dusíme. Počas dusenia huby podlievame vriacou vodou. Mäkké zahustenie smotanou, do ktorej sme rozmiestili muku, a spolu ešte povarieme.

DUSENÉ HUBY S RYŽOU

Rozpočet: 500 g ryže, 40 g masti, 500 g hub (hríbov alebo plávok), 50 g cibule, soľ, zelený petržlen.

Posekanú cibuľu zapenime na masti, pridáme očistené pokrájané čerstvé huby, posolíme a prikryté dusíme. Ked sú huby mäkké, pridáme umyťu ryžu, dolejeme vriacou vodou a v rúre prikryté spolu dodusíme. Nakoniec pred podaním zamiešame posekaný zelený petržlen.

MENO VEŠTÍ

LUDOVÍT — svetly alebo tmavý blondín, nízky alebo priesmerne vysoký, má podlhovastú tvár, výdatný nos, je štíhly. Oči má sedé alebo modré. Pochádza z početnej rodiny s veľkou spoločensko-pedagogickou kultúrou. Od malíčka je pracovitý, rozumný a zvedavý na svet. Je schopný a usilovný v škole, ale pre materiálnu situáciu v rodine nepodari sa mu vždy doštudovať. Od malíčka rád vykonáva každú manuálnu a duševnú prácu. Veľa číta, ale má aj veľké manuálne schopnosti. Vie výborne variť, pečiť, praf, upratovať, šit. Ani práca na poli nie je mu cudzia. Charakteristicky je pre neho kult každej poctivej a solidnej práce. Neznáša marnotratnosť, ľahkomyselnosť a lajdáctvo. Napriek tomu má zmysel pre romantiku, krásu, umenie, literatúru, hudbu, krásy prírody. Vie dobré spolužívať s ľuďmi, ku ktorým je žičlivý a spravidlivý. Preto ho rodina, susedia, a známi prosia o radu a plnenie úlohy rozhodcu v rôznych hádkach a nedorozumeniach. Najčastejšie povolenia: železničiar, poštový zamestnanec, učiteľ, záhradník, učtovník a keď žije na vidieku, veľmi dobrý rolník. Okrem toho verejný činiteľ, vždy aktívny a pohyblivý, nikdy nesklame ľudskú dôveru. Žení sa s krásnou a dobrou ženou, obvykle oveľa mladšou, ktorá je pre neho aj manželkou, aj „dcérou“. Žiaľ často sa stáva vdovcom. Opäť sa žení a máva niekoľko detí, ktorým je dobrým otcom a stará sa najmä o ich vzdelanie. Nežije veľmi dlho. Je to pekný, šťachtový človek.

TADMÍR

snár

VERÍTE SNOM? NIE! ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NASICH BABÍČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVÁ. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

Kosiť nezrelé obilie — neprijemnosti v práci

— zrelé obilie — tvoje vyhliadky sú dobré
— zelenú trávu — chraň sa pred zlými známostami
— suchú trávu — neúspech v práci

Ladiny vidieť — zdravé deti
Močarino vidieť — veľa práce, malé výsledky

— trčať v nej — ideš zlými cestami
Nádor vidieť na inom — budeš sklamaný

— samému mať — urobíš dobrý tah
Obojok — strata
Padák — nemoc

Pacholka vidieť — návšteva do domu
— vidieť ho v hádke — nevôle, zloba

Rebarbora — po utrpení pride radosť
Sestra, hovorí s ňou — dobrá správa
Skákat cez priekopu — zaplatíš si dlžobu

Slnečné paprsky — tvoja láska nebude opäťovaná
Sluha — budeš pohodlne bývať

— byť ním obsluhovaný — budeš mať mrzutosti

Suknička farebná — výsmech a hanba

— biela — dostaneš zvláštny dar

— roztrhaná — zanedbaš svoje záležitosti

Spolucestujúci — domáce hádky

Spokojný byť — smútok.

NEVIETE SI PORADÍT S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČULUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

DR. MILAN PIOVARČI

KEDYSI KOPANICA DNEŠ MESTO

S predsedom Jánom Uhlikom streli sme sa vlastne len dvakrát v živote. Prvýkrát na bratislavskom hradisku, keď preberal ocenenie pre svoju obec z ruky najvyššich predstaviteľov vlády SSR a druhýkrát v obci, ktorú riadi — Častkovciach.

Ked' sme spolu s ním a tajomníkom MNV súdruhom Jozefom Bublňom presil obcou, presvedčili sme sa, že vysoké ocenenie, ktoré sa obci dosiahalo bolo zaslužené. Obec Častkovce však nebola väčšia takouto vzdornou obcou. Nie je tomu dôvod, čo ju požadovali za „čiernu ovčiu“ okresu. Bohužiaľ sa robili to aké pokusy s ňou, neboť tej sily, aby sa vyšvihla aspoň na premier. Za dva roky sa tu vymenilo päť predsedov. Nenomohlo to. Uvažovalo sa spojiť Častkovce so susedmi. Nepodarilo sa, hoči tu bolo doist počítanie výchobanov, čo to myšeli s obcou uprime a snažili sa pomoci. Nakoniec sa našlo riešenie vo volbe terajšieho predsedu. Ján Uhlik pracoval v novomestskej Vzduchotechnike ako vedúci majstera učňovskej dielni. Bol sice rodákom z Častkoviec, ale býval v Čachticiach. Ked' za ním prišli neodmetol. A spolu s ľavázkovým tajomníkom Jozefom Beblavým sa dali do práce. Už prvý rok ich práce sa posunula obec na druhé miesto v okrese. Bol to veľký úspech. O rok na to bola zasa družba. Potom tretia, ale hned nato až jedenásť. Nie, nebol to prejav lajčáckosti, skôr veľkej iniciatívy. Vzali si na seba príliš veľa. Bolo vela veči rozostavaných a nemohli vyzábať hodnotu. A potom už ziskali prvenstvo.

Staré latinské príslužné hovorí: exempla trahunt — príklady príťahu. A práve na túto starú pravdu všadilo nové vedenie obce. Predseda MNV, tajomník aj predseda straničnej organizácie Štefan Kováček si spomínal, že dnešný dobrý výsledok viedol vďaka práve dobrým prikľukom a skutočnosti, že dokázali spojiť ochotu a skúsenosť starších s mládežou energiou mladých. A zapálenie za vec u mladých.

Obec Častkovce, tak ako mnohé ďalšie, nemala Kedysi presele plány. Stavovalo sa ako kde sa možlo. Pánom vonkonom nezáležalo na tom, ako a kde žijú poddaní. Naša spoločnosť to napráva. Predseda s tajomníkom MNV vstaval do ruky plány, zasiľ s nami ukazovali, kde čo bude. Tu sme zakopali hlboký kanál. Mohol doň padnúť nebezpečný človek, ale kedže je v zákuute ani pre auta nebol bezpečný. Tieto stare domy zburame. Kedysi tu občasného škôlka a náborne dedinky —

Obec Častkovce, tak ako mnoge ďalšie, nemala Kedysi presele plány. Stavovalo sa ako kde sa možlo. Pánom vonkonom nezáležalo na tom, ako a kde žijú poddaní. Naša spoločnosť to napráva. Predseda s tajomníkom MNV vstaval do ruky plány, zasiľ s nami ukazovali, kde čo bude. Tu sme zakopali hlboký kanál. Mohol doň padnúť nebezpečný človek, ale kedže je v zákuute ani pre auta nebol bezpečný. Tieto stare domy zburame. Kedysi tu občasného škôlka a náborne dedinky —

dých ľudí je také velké, že častokrát odolá aj lákavým zvodom — napriek nedavným majstrovstvam sveta v hokejnej. Kolik by boli vydržali na brigáde, keď sa ozvala hovorú o tom, čo majstrovstiev? Predseda je športovec, vedel pochopiť mladých, ich záujmy. Pretrúšil brigádu, išli do svojej kúrbovej k domu televizorom, aby hokejové Švédske videli. Viete ako uslovne pracovali potom dlho do noci? Nie z vďak. že mohli pozerať hokej. Tá hličnatová príprava z hličien donutila. Z nadšenia pre vec. V priestrannej kubovni mládeže je útulno a ēsto. Je tu všetko potrebné k tomu, aby sa tu všetci cítili dobre.

*

Matka Heráková, všeobecne uznávaná rícháčka týchto ľudí, sedela v prostredí. Má na to právo, povedali nám. Je z nich najstaršia a najskúsenejšia. Mala 19 pôrodot a porodila 21 deti. Jej dcera má zarial „iba“ 12 detí. Aj ostatné, ktoré prišli, mali viaceru deti. Za predsednicku stôl zasadil predstaviteľa obce — dreseda, tajomník, predseda komisie verejného poriadku Rudolf Zák a riaditeľka školy Františka Sagátová. Spokojnosť, ktorú výadrili predstaviteľia obce so správaním sa cigánskych obyvateľov vytvorila atmosféru pohody a dôvery. Ale drž, že sa hovorilo o tom, čo majstrovstiev? Predseda je športovec, vedel pochopiť mladých, ich záujmy. Pretrúšil brigádu, išli do svojej kúrbovej k domu televizorom, aby hokejové Švédske videli. Viete ako uslovne pracovali potom dlho do noci? Nie z vďak. že mohli pozerať hokej. Tá hličnatová príprava z hličien donutila. Z nadšenia pre vec. V priestrannej kubovni mládeže je útulno a ēsto. Je tu všetko potrebné k tomu, aby sa tu všetci cítili dobre.

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Osoby narodené v znamení Paniny, teda od 24. augusta do 23. septembra, prežili prvý porok roku 1978 veľkú dobro. Je pravdu, že vyskyti u niektorých aj menšie neprijemnosti, ale neruší to celkový obraz.

Leto prinesie Pannám radosť a male zlepšenie finančnej situácie. Ale pre osoby narodené v tomto znamení bude leto obdobím ustavenej činnosti a dráce. Práca poskytne Pannám veľa radosti, ale zároveň sa nezdravia kritizovať svojho okolia, čo môže mať niekedy neprijemné nasledky.

Jesen' bude nielen neprijemná, ale aj nepokojná a vyskytnú sa aj celkom zlé dni. Niektoré osoby narodené v znamení Paniny môžu byť v tomto čase nespokojne s svojim životom a najmä s pracovným podmienkami a vzťahmi v rodine. Ale toto zlé obdobie bude narodené v znamení Paniny môžu byť v tomto čase nespokojne s svojim životom a najmä s pracovným podmienkami a vzťahmi v rodine. Ale toto zlé obdobie bude malý bude vracať opravidlivý pokoj. Môže potvrat nejaký ten týžden, či mesiac sa všetko opäť vráti do normálneho obdobia, ale musíte mať ešte pocitovať dozvuky búrok z predošlého obdobia, ale už sa počítajte s tým, že mohli pozerat hokej. Tá hličnatová príprava z hličien donutila. Z nadšenia pre vec. V priestrannej kubovni mládeže je útulno a ēsto. Je tu všetko potrebné k tomu, aby sa tu všetci cítili dobre.

Do besedy sa zapája predseda. Hovorí o budúcnosti, ale priznáva, že spoločnosť im dáva nielen práva, ale aj povinnosti. Hovorí o tých cigánoch, čo si už domy postavili. Nabáda ostatných, aby išli po ich vzore.

— Dame vám odborníkov, remeslníkov, čo vám vo vašich domoch porobia odborné práce. Ale my cheme od vás, aby ste nám pomohli pri nemároných pracach pri stavbe škôlky, parku, koľají kanálov.

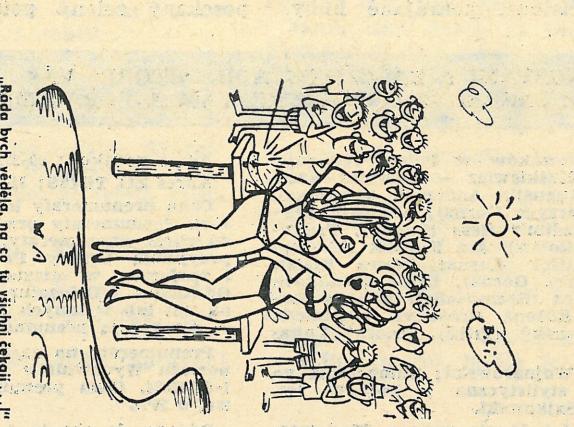
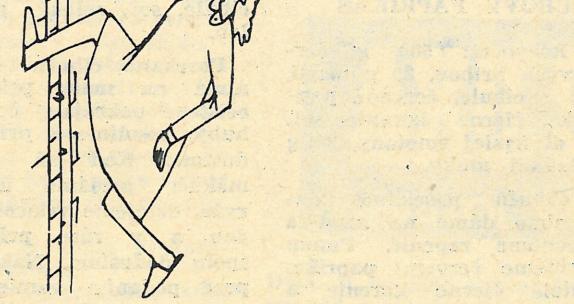
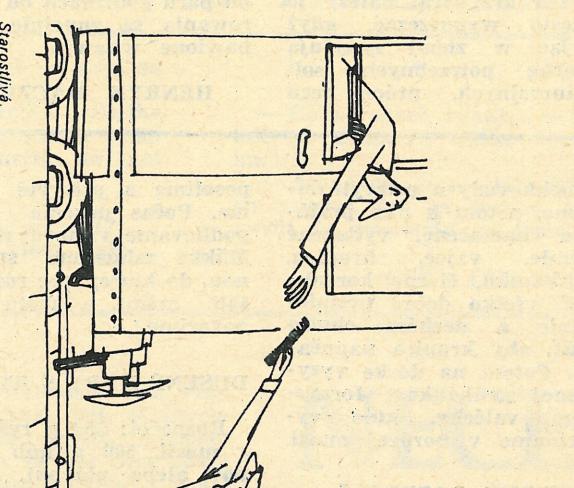
Súhlasia. Len raz pootočeli hlavami, keď predseda povedal, že aj oni by sa mali príťať o to, ako žiť po normálnom živote. Muž je sice hliava, ale vy, ženy, ste ten krik, čo hlavu otáča.

Vtedy sa akosi nesvojsky zavreli. Nie, predsa tou hlavou i tým krikom čo rodiu vziať otáčal bol u nich vždy muž. Medzi sebou si čosi šepkali. Potom ich zaujalo čo všetko im dá obec na skrášenie okolia, kde bývajú. Zaspýali sa jamy so smetanou, ktoré tam teraz sú. Upravili sa im priestor na záhradky.

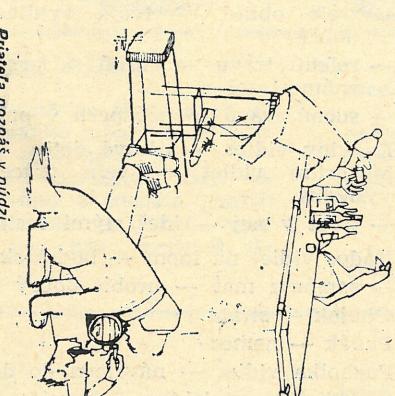
Cigánske ženy boli vďačnými posluchatelia. Reagovali sice svojsky, ale väčšinou súhlasili. Ked' sa ľúčili, povedali, že prídu aj druhýkrát. A že privedú aj svojich mužov.

Práca s cigánskymi obyvateľmi v Častkovciach je uspěšná. Ved aj to, že všetci pracujú, že deti posielajú do školy, že komisia nemusela riešiť žiadne priestupy, svedčí o tom,

DANINA

Rada býva vedia, na co u východnej ľekciej...

„Krokodil“

Priateľka poznať v rúži.